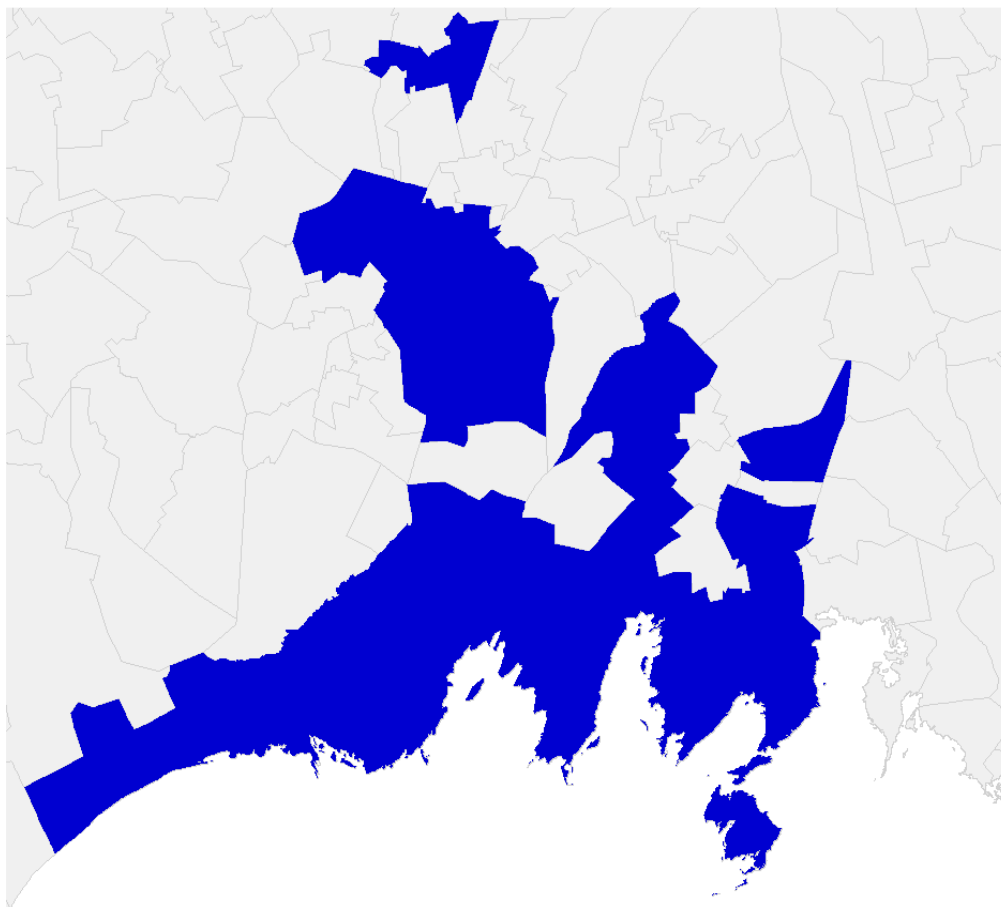

Ruumi tajumine ja kasutamine ning kohalikku identiteeti kajastavad väärtused

Eeluuring Kuressaare linna ja Kaarma valla kontaktvööndi ühisplaneeringule

Linnalabor 2009-2010

Tellijä: Kuressaare Linnavalitsus

Autorid: Teele Pehk, Kadri Vaher, Tauri Tuvikene

Joonised ja kaardid: Kadri Vaher

Fotod: Teele Pehk, Liis Laine

Autoriõigus © MTÜ LINNALABOR 2009-2010

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
1. ALADE LÜHITUTVUSTUS	5
2. UURINGU LÄHTEKOHAD	7
3. METOODIKA	8
3.1 Intervjuude läbiviimine	8
3.2 Küsitluse läbiviimine	9
3.3 Küsitlusele vastanute taust	10
4. ELUKESKKONNA TAJUMINE, KASUTAMINE JA VÄÄRTUSED	11
4.1 Kuressaare linnaruumi tajumine ja identiteet	11
4.2 Kuressaare linnaruumi kasutamine	13
4.3 Kuressaare elukeskkonna kvaliteet ja sealsed väärtused	18
4.4 Linnalähedaste külade elukeskkond	26
4.5 Tagamaa külade elukeskkond	34
4.6 Elukeskkonna koondkaardid	41
5. JÄRELDUSED JA SOOVITUSED	44
5.1 Kuressaare linnaruum	44
5.2 Külade elukeskkond	45
6. KOKKUVÕTE	48
KASUTATUD MATERJALID	49
Lisa 1 Intervjueeritud huvirühmade nimekiri	50
Lisa 2 Kuressaare veebiküsimustik	51
Lisa 3 Küsimustiku reklaamid	56
Lisa 4 Liiklusprobleemsed kohad Kuressaare linnas	57

Sissejuhatus

Kuressaare linna ja lähialade areng Kaarma vallas on viimastel aastatel väga intensiivne olnud. Tugeva arendussurve tõttu nii linna sees kui ka linnalähedastes kantides on kohalik identiteet ja elanike väärtused planeerimises tahaplaanile jäänud. Sellest olukorrast lähtudes püüab käesolev uuring lahti mõtestada elukeskkonna väärtused ning kohaliku identiteedi.

Uuringu eesmärgiks on kohalike elanike arvamuste kaardistamine Kuressaare linna ja Kaarma valla kontaktvööndi ühisplaneeringu tarbeks. Sellest tulenevalt on uuringu keskseteks teemadeks ühisplaneeringust lähtuvad aspektid ehk need valdkonnad, millele on võimalik leida ruumiline väljund.

Uuringu teostasime ajavahemikul oktoober 2009 kuni veebruar 2010. Uuringu olulisemateks osadeks olid intervjuud huvigruppide esindajatega ajavahemikul 23.–27. november 2009 ning küsitluste läbiviimine perioodil jaanuar-veebruar 2010.

Uuringu töögruppi kuulusid järgmised isikud:

Tauri Tuvikene, Teele Pehk, Kadri Vaher
Liis Laine, Ulrika Rosenblad

Helen Sooväli-Sepping

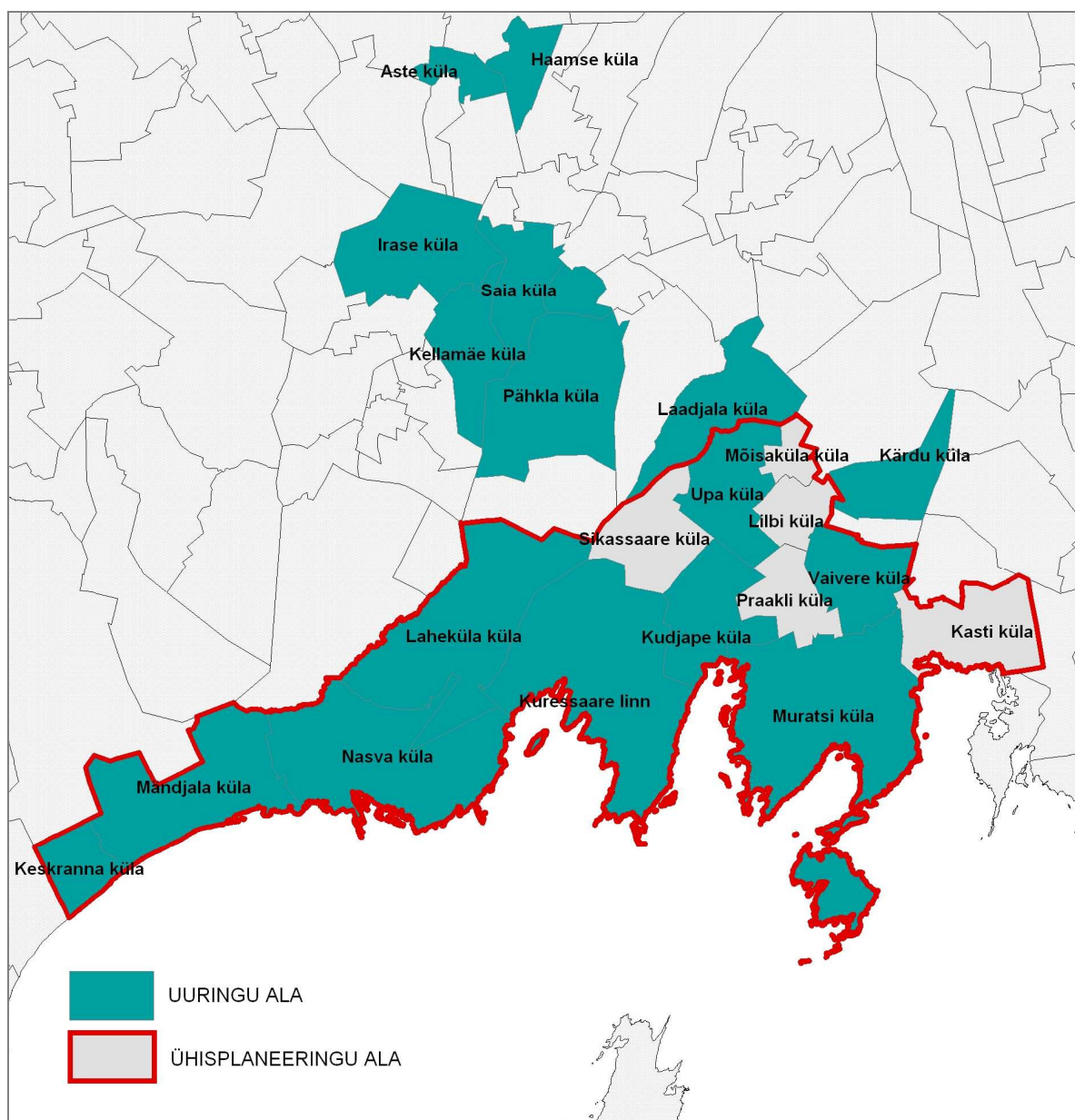
uuringu teostajad, MTÜ Linnalabor
assistendid intervjuerimisel, Tallinna Ülikooli
linnakorralduse tudengid
konsultant, Tallinna Ülikooli Eesti
Humanitaarinstituudi Maastiku ja kultuuri
keskuse vanemteadur

Soovime koostöö eest tänada Hannes Koppelit ja Silver Salurit Kuressaare linnavalitsusest, Inna Ligit Kaarma vallavalitsusest, Pille Metspalu ja Tiit Oidjärve Hendrikson & Ko-st, Eero Raadikut DP Projektist, lisaks kõiki huvigruppide esindajaid ja külade esindajaid.

1. ALADE LÜHITUTVUSTUS

Uuringu kavandamisel võtsime aluseks esialgse ühisplaneeringu ala, mis ulatus põhjasuunal oluliselt kaugemale kui täpsustatud lähteseisukohtades kinnitatud ala (vt joonis 1). Vaatamata väiksemana kinnitatud ühisplaneeringu alale näeme, et lisaks linnale on oluline analüüsida kõiki käsitletud külasid, kuna see annab ülevaatlikuma pildi võimalikest erinevustest linnalähedaste ja kaugemalasuvate ehk tagamaa külade vahel. Lisaks tahame antud raportis kõiki uuringu jooksul saadud sisendeid väärtustada.

Arvestades linna ja lähiküdade elanike arvu (vastavalt 15 000 ja ligikaudu 2000), kujunes uuringu raskuskeskmeks Kuressaare linn.

Joonis 1. Uuringu teostamise ala ning hiljem kinnitatud ühisplaneeringu ala.

Kuressaare linn

Pindala: 15 km²

Rahvaarv: 14 926 elanikku (rahvastikuregistri andmed 1.1.2010)

Linnajagude rahvapärased nimetused: Ida-Niidu, Jänesteküla, Karbiküla, Kullimäe, Kesklinn, Kelmiküla, Marientali, Põllu alev, Rapiküla, Roomassaare, Smuuli, Tori linnaosa, Tuulte Roos, Veneküla

Kaugus suurematest linnadest: Tallinn 216 km, Tartu 330 km, Narva 429 km

Kuressaare on õdusa keskkonnaga väike ajalooline linn Saaremaal. Eesti kontekstis võib tegu olla äärealaga, kuna Kuressaare asub merega eraldatud saare lääneosas. Samas, Saaremaa mastaabist vaadatuna on tegu tõmbekeskusega, kuna nii avaliku kui erasektori teenindusasutused on koondunud Kuressaarde – Saare maakonna pealinna.

Linnalähedased külad

Kaarma valla külasid **Nasvat**, **Mändjala** ja **Keskranda**, mis paiknevad Kuressaarest läänepool, peetakse oluliseks puhke- ja suvituspiirkonnaks. Nasva ja Mändjala on Kaarma vallas ühed suurimad eluhoonetega asustusüksused (Valglinnastumine... 2007).

Nasva pindala on ligi 13 km². Nasva küla on Kaarma vallas elanike arvult kolmas asula – seisuga 2010 jaanuar elab külas 369 inimest, neist 182 naist ja 187 meest; kuni 15aastaseid on 45, 16-64aastaseid 246 ning üle 65aastaseid 78 inimest. Trend on pigem elanikkonna juurdekasvule kui vähenemisele. (Nasva küla arengukava aastateks 2010-2019)

Mändjala-Keskranna: kahes külas elab kokku 153 elanikku. Kaarma valla ühes suurimas suvituspiirkonnas Mändjalam on 24 püsielanikega majapidamist, lisaks neli suvilakooperatiivi kokku 113 suvemajaga, millest paljudes elatakse aasta läbi (Oma Saar 7.06.2008). Keskrannas elab 30 püsielanikku (Kaarma valla koduleht).

Laheküla on Kuressaare linnaga loodest külgnev suurim suvilaküla Kaarma vallas, kus elab 168 elanikku (Kaarma valla koduleht). Laheküla on samuti eluhoonete arvu järgi üks suurimaid asustusüksusi Kaarma vallas (Valglinnastumine... 2007).

Kuressaarest kirdes asuval **Upal** elab 20 leibkonda, kokku 64 elanikku (Tahula, Möisaküla, Lilbi, Upa, Kärdu ja Paimala külade arengukava 2004-2009). Upa küla koosneb kahest osast: Kuivastu maanteest mere poole jäävast Uus-Upast ning ajaloolisest sumbkülalt Vana-Upast, mõlemad alad on uusasustuse poolest laienenud.

Kuressaarega idast külgnev tiheda asustusega **Kudjape** on Kaarma valla üks kahest alevikust, mille elanikkond ulatub 518 elanikuni (Kaarma valla koduleht). Kudjapel on kõige rohkem peale 1991. aastat ehitatud uusi hooneid kogu vallas – 19% uutest hoonetest (Valglinnastumine... 2007).

Vaiveres elab 78 püsielanikku (Kaarma valla koduleht). Vaivere lähiküla **Kärdu** on 8 leibkonna ja 21 elanikuga väikene kobarküla, kus on säilinud algupärane külastruktuur (Tahula, Möisaküla, Lilbi, Upa, Kärdu ja Paimala külade arengukava 2004-2009).

Vaivere naaberkülas, mereäärses **Muratsi** sadamakülas elab 152 püsielanikku. Kaarma vallas on Muratsi uushoonete poolest teisel kohal – 13% valla uutest hoonetest, mis ehitatud alates 1991. aastast (Valglinnastumine... 2007).

Kuressaare tagamaa külad

Laadjala püsielanike arv on 52 (Kaarma valla koduleht). Külas tegutseb hetkel neli tootmistalu (Laadjala küla arengukava 2005-2010).

Pähklas elab 164 püsielanikku (Kaarma valla koduleht). Pähkla on eluruumide arvu poolest üks suurimaid tagamaa külasid, kuna seal paiknevad mitmed kortermajad vaheldumisi talukruntidega (Valglinnastumine... 2007).

Irase-Kellamäel elab vastavalt 51 ja 24 elanikku (Kaarma valla koduleht).

Seisuga jaanuar 2010 elab **Saial** 38 ja **Jootmel** 10 püsielanikku (Kaarma valla koduleht).

Aste külas elab 197 inimest ning kõrvalkülas Haamses on 4 püsielanikku (Kaarma valla koduleht). Eluruumide arvu poolest on Aste üks suurimaid tagamaa külasid, kuna seal paiknevad põhiliselt kortermajad (Valglinnastumine... 2007).

2. UURINGU LÄHTEKOHA

Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada Kuressaare linna ja Kaarma valla kontaktvööndi elanike identiteeti ja kohalikke väärtusi ning elukeskkonna kasutamist.

Uuringu eesmärgiks oli kohalikele elanikele enne planeerimisprotsessi sõna anda.

Kuna sageli jääb planeeringutes elanike hääl nõrgalt esindatuks, oli antud uuringu kandvaks ideeks anda piirkonna elanikele sõna. Siinjuures tasub märkida, et paljusid elukeskkonna väärtusi kajastavaid aspekte, pehmeid väärtusi, ei ole võimalik seaduslikult siduvas planeeringus pelgalt graafiliselt või seletuskirja kujul kajastada. Lähtusime sellest, et planeering on konkreetse piirkonna huvigruppide ühine kokkulepe edasiste tegevuste elluviimiseks, mistõttu tuleb arengu üle otsustamisel arvesse võtta ühiseid hüvesid ning laiahaardelisemat mõju. Nendel põhjustel tuginesime oma uuringus paljuskvalitatiivsetele meetoditele – intervjuudele, täiendades neid küsitlusega.

Uuringu lähtemõisted on *identiteet*, *ruumi tajumine* ja *ruumi kasutamine*¹. Koha **identiteet** baseerub oluliselt selle elukeskkonna väärtustele, mis võivad ühe piirkonna elanikel suures osas kattuda. Vastasseis mingile planeeringule võib tuleneda justnimelt piirkondlikult jagatud väärtustest ehk kohalikust identiteedist. Seega saame rääkida piirkonna identiteedist – nt mõne piirkonna identiteet Kuressaares, Pähkla küla identiteet. Identiteet on mõjutatud **kasutatavast ruumist**. Tuleb tähele panna, et see elukeskkond, mida kasutatakse igapäevaselt, avaldab erinevat mõju identiteedile kui see, mida külastatakse vaid mõni kord aastas. See ei pruugi tähendada, et viimane oleks inimeste jaoks vähemtähtis kui esimene. Lisaks praktilistele kaalutlustele on elanike arvamus ruumilistest arengutest mõjutatud ka sellest, millisena oma elukeskkonda tajutakse ja mida selles väärtustakse. Kõikide meeltega toimuva **ruumitaju** võib planeeringuprotsessist lähtudes kaheks jagada: sotsiaalne kuulumine ruumi ning huvi füüsilise keskkonna arengu vastu. Ruumi tajumine avaldub kohalike elanike konkreetsetes ruumilistes probleemides ja ettepanekutes (nt mida teha isetekkeliste prügilatega).

¹ Mõistete puhul lähtusime peamiselt uuringu konsultandi, Tallinna Ülikooli vanemteaduri Helen Sooväli-Seppingu, mõistete määratlusest.

Antud uuringus on identiteet, ruumi tajumine ja ruumi kasutamine sisendatud järgmisse kolme terminisse:

- üldine elukeskkond e väärruum
- praktiline e igapäevane ruum
- unistused e soovruum

Väärruum on see, mida oma elukeskkonnas väärtustatakse, mida peetakse säilitamisväärseks, mis on sümbolid ja millised on esinduslikud kohad. Need on objektid/paigad/kohad/tegevused, mille külge on kohalik identiteet ankurdunud. Väärruumi võivad näiteks moodustada loodusobjektid (metsatukad, mäed), kultuuripärand (tuulikud) või igapäevapraktikad (bussipeatusesse käimine).

Igapäevane ruum on see osa elukeskkonnast, mida kasutatakse kõige aktiivsemalt ja ilma milleta ei saa elanikud oma tavapäraseid tegevusi ellu viia. Selleks on tavaliselt kodu, töökoht, meelelahutuskohad, ostlemiskohad ning nende vahelised trajektoolid.

Soovruum on nägemus oma elukeskkonna tulevikust. Soovruum peegeldab vastuseid järgmistele küsimustele: kuhu tahetakse jõuda? milliseid muutusi ja protsesse soovitakse? milliseid muutusi ei soovita oma kodukohas näha?

Väärruumi, igapäevase ruumi ja soovruumi definitsioonidele tuginedes töötasime välja uuringu metoodilise osa.

3. METOODIKA

Metoodika väljatöötamisel konsulteerisime ühisplaneeringu koostajate, konsultatsioonifirmaga Hendrikson & Ko ning konsultandiga Tallinna Ülikoolist. Uuringu jaoks sisendi saamiseks teostasime intervjuud huvirühmade esindajatega ning viisime läbi küsitluse laiema elanikkonna seas. Intervjuude eesmärgiks oli välja selgitada kohalikud kogukondlikud väärtused ning eri huvirühmade puhul konfliktikoldeid ja kattuvusi arvamustes. Intervjuudest saadav teave oli otseseks sisendiks küsitlusankeedi koostamisele. Küsitluse ja selles sisaldunud tajukaardi abil uurisime individuaalset ruumitaju ja elukeskkonna kasutamist ning testisime sihtrühmade reageeringuid konkreetsetele väidetele ruumiliste arengute kohta. Allpool kahest meetodist lähemalt.

3.1 Intervjuude läbiviimine

Esimese uuringuetapina toimusid intervjuud sihtrühmade esindajatega. Intervjuud viisime läbi ajavahemikul 23.–27. november 2009 paralleelselt Kuressaare linnas ja kontaktvööndi külades Kaarma vallas. Intervjuude eesmärgiks oli teada saada, mida peavad aktiivsete linna- ja külaelanike esindatavad kogukonnad oma elukeskkonnas väärtuslikuks ning millisena näevad kodukoha arengut tulevikus. Kokku intervjuueerisime 9 huvirühma Kuressaares ja 10 küla Kaarma vallas (vt lisa 1).

Kuressaare puhul viisime intervjuud läbi erinevate huvigruppide esindajatega. Huvirühmasid valides arvestasime võimalikult laia elanikkonna esindatusega: pensionäride ühendus, kaugtöölised,

turismivaldkonna esindajad, vähemusrahvused, majaomanikud, noored, puuetega inimesed ning ettevõtjad. Kuressaares tegime kokku 9 poolstruktureeritud intervjuud kestusega 1-2 h.

Külade puhul võtsime ühendust ühisplaneeringu esialgsele alale jäävate külavanemate ja külaseltside esindajatega. Paljuski tegime intervjuud nendes külates, kus saime külaesindajatega kontakti: Laadjala, Upa, Pähkla, Aste-Haamse, Vaivere-Kärdu, Muratsi, Nasva, Mändjala-Keskranna, Irase-Kellamäe, Saia-Jootme. Siinkohal tuleb märkida, et Kaarma valla kodulehel olev loetelu külavanematest on aegunud, paljudes külates on nimekirjas nimetatud külavanem ameti maha pannud. Külades tegime 10 poolstruktureeritud intervjuud kestusega 1-1,5 h, pooltel juhtudel oli tegu rühmaintervjuuga (2-5 inimest).

3.2 Küsitluse läbiviimine

Teise uuringuetapina toimus laiemat elanikkonda hõlmav küsitlus, kus kajastusid põhilised elukeskkonda puudutavad teemad ja väärtused. Kui algselt kavandasime koostada küsitluse konkreetse planeeringulahenduse kohta arvamuste saamiseks, siis uuringu käigus tekkis vajadus ühisplaneeringu alale jäävatelt elanikelt põhjalikumalt sisendit saada. Uuringu käigus otsustasime kvaliteetse küsitluse kasuks, ohverdades kvantitatiivse valimi.

Lõplik küsitlus kujunes mahukaks ankeediks, kus vastajal tuli vastata küsimustele ja hinnata väiteid oma elukeskkonna kasutamise kohta. Küsitlused sisaldasid kaarti, millele vastaja sai koos põhjendustega märkida järgmised kohad:

- elukoha;
- töökoha;
- kooli/lastehoiukoha;
- muu koha, kus veedab suure osa oma ajast;
- kohad, mida külastab igapäevaselt sagedasti (kuni 3 tk);
- linnale/külale kõige iseloomulikumat kohad (kuni 3);
- isiklikult olulised kohad (kuni 3);
- probleemsed kohad (kuni 3).

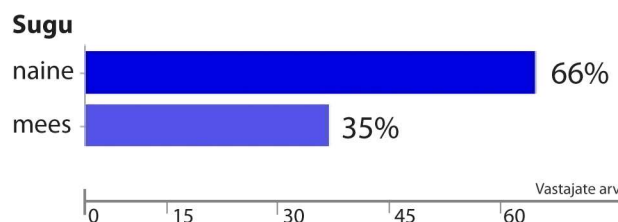
Kuressaare linnaelanike seas jaotasime välja ligi 200 küsimustikku paberil ning lisaks oli võimalik küsimustikku veebis täita. Küsimustike levitamine toimus 18. jaanuarist 12. veebruarini 2010. Paberkujul küsimustikud saatsime juhusliku valimi põhjal elanikele koju ja levitasime neid huvirühmade seas. Kogumiskastid asusid Kultuurikeskuses ja Maxima poes, kus oli võimalik paberkujul küsimustik kaasa võtta. Küsitlust reklaamisime e-posti teel, Kuressaare linna ja Linnalabori kodulehel, Kodukoha veebiblogis ja ajalehes Kuressaare Sõnumid (Lisa 3).

Küladest saime vastuseid külakoosolekute kaudu (Laadjala ja Pähkla), kogumiskasti abil (Nasva poes) ning posti teel makstud vastusega ankeetide saatmise teel (Mändjala-Keskranna, Laheküla, Upa, Kudjape, Muratsi). Vaiveres, Aste-Haamses, Saial-Jootmel ja Irase-Kellamäel otsustasime küsitlust mitte teha. Küladesse saatsime kokku 125 küsitlusankeeti.

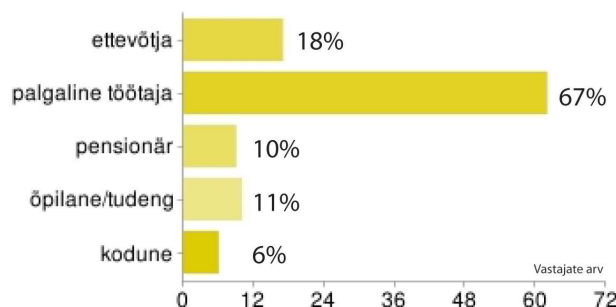
3.3 Küsitlusele vastanute taust

Kokku laekus 149 vastust, neist 103 Kuressaarest ja 46 kontaktvõõndi küladest. Kuressaare puhul osutus kõige tulemuslikumaks veebiküsitlus (85 vastajat). Külade puhul laekus kõige rohkem vastuseid Pähklast (16) ja Laadjalast (14), kuna seal täideti küsimustikku külakoosoleku korras. Ülejäänud külade puhul laekus 2-6 vastust, mistõttu ei saa küsitlustulemusi kvantitatiivselt hinnata.

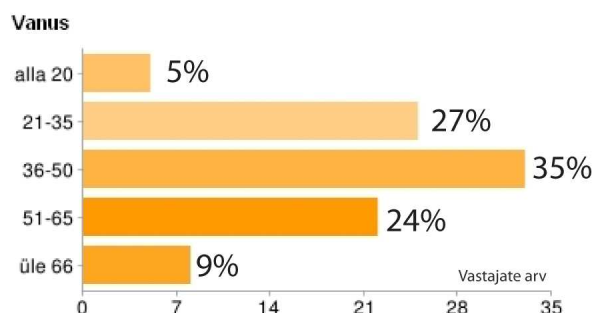
Allpool on välja toodud Kuressaare linna küsimustikule vastanute taustandmed. Valdav osa vastajaid olid naised, s.o 66%, meeste osakaal oli 35% (joonis 2). Põhiline osa vastajatest olid palgalised töötajad (67%), oluliselt vähem oli ettevõtjaid (18%), õpilasi/tudengeid (11%), pensionäre (10%) ja koduseid (6%) (joonis 3). Enamik vastajaid olid vanuses 36-50 (35% kõigist vastanutest), üsna võrdselt järgnesid vanusegrupid 21-35 (27%) ja 51-65 (24%) (joonis 4).

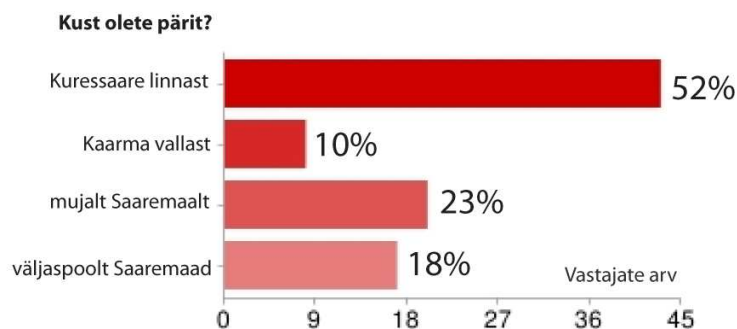
Joonis 2. Vastajate sooline jaotus.

Joonis 3. Vastajate põhitegevuste jaotus.

Joonis 4. Vastajate vanuseline jaotus.

Joonis 5. Vastajate päritolu jaotus.

Üle poolte vastajatest olid pärit Kuressaare linnast (joonis 5). Kui seda graafikut vaadata koos vastustega Kuressaare linnas elatud aastate kohta, siis 95 vastajat olid Kuressaare linnas elanud vahemikus 5 kuud kuni 65 aastat, mis teeb Kuressaares elatud ajaks keskmiselt 26 aastat. Seega mitmed inimesed, kes vastasid, et nad ei ole Kuressaarest pärit, on seal siiski piisavalt kaua elanud, et kohalike oludega kursis olla.

Kuressaare linna üldmulje välja selgitamiseks palusime inimestel iseloomustada Kuressaare linna kolme märksõnaga. Valdavalt mainiti Kuressaare inimhõõtmelisust, kompaktsust, tervislikkust, arengule suunatust ja hubasust. Negatiivsete omadustena toodi välja autokesksust, suvist ülerahvastatust, turistidele suunatust, uusehitistega täis ehitatud vanalinna, kehvast olukorras tänavaid, enesekesksust ning staatilisust (joonis 6).

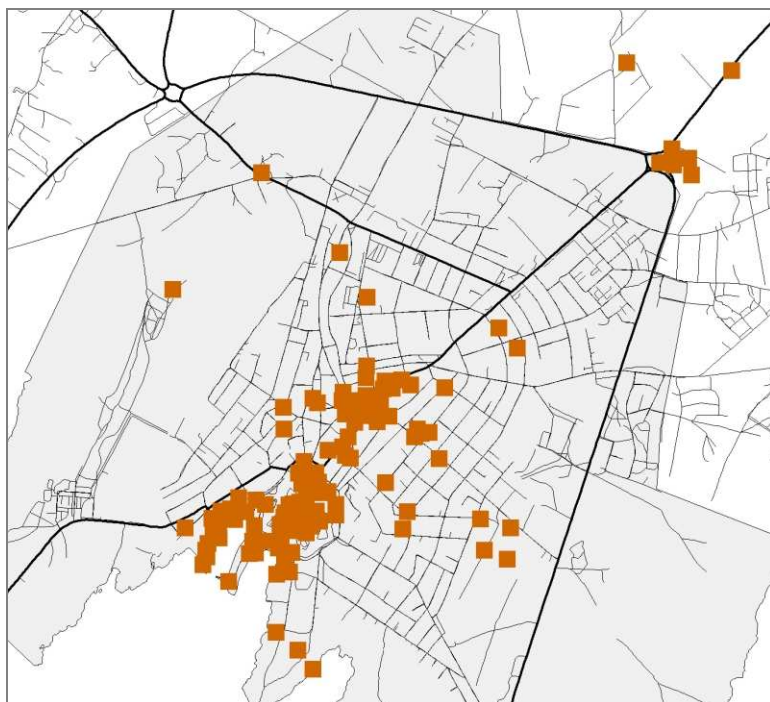

Joonis 6. Kuressaaret iseloomustavad märksõnad.

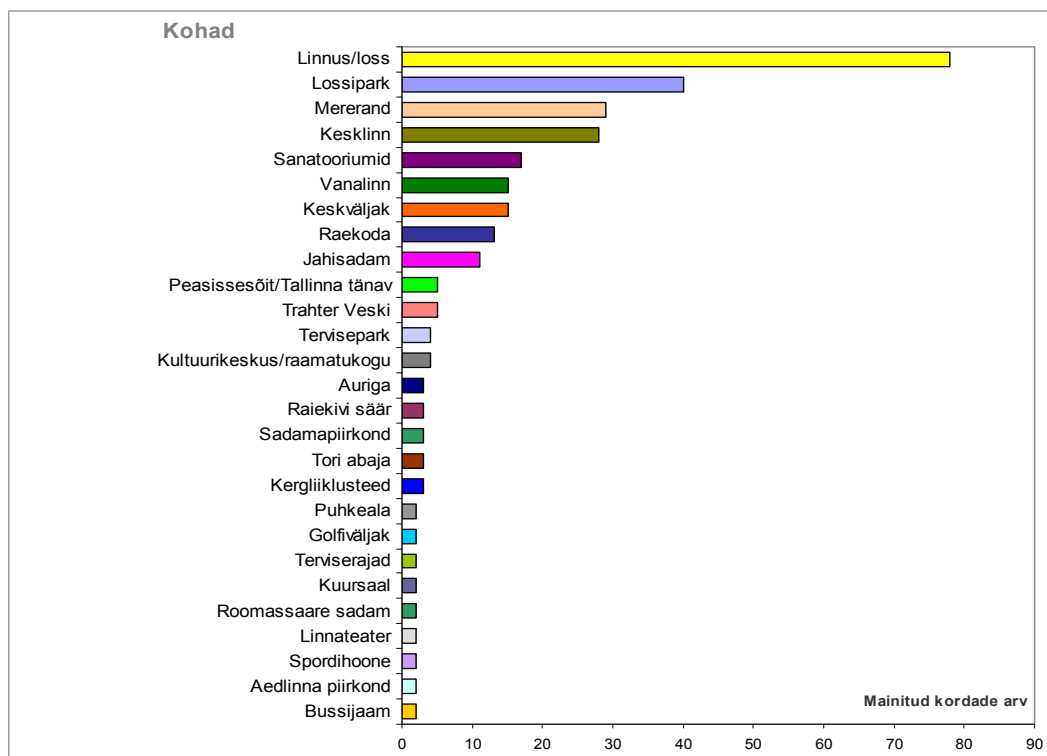
Identiteediväärtust omistatakse tihti aladele ja objektidele, mis on kohalike elanike arvates olulised. Üheltpoolt loob see kohalikul tasandil kodutunde, olles samal ajal piirkondliku, maakondliku või riikliku tähtsusega sümbolid.

Sellest aspektist lähtudes uurisime Kuressaare linna identiteedilisi kohti ja pehmeid väärtusi omavaid füüsilisi objekte linnaruumis. Palusime nimetada kolm Kuressaare linnale kõige iseloomulikumat kohta või objekti.

Kuressaare elanikud hindavad stabiilsust ja jätkusuutlikkust ning sihipäraselt suunatud arengut.

Joonis 7. Vastajate poolt kaardile märgitud Kuressaare linnale iseloomulikud kohad.

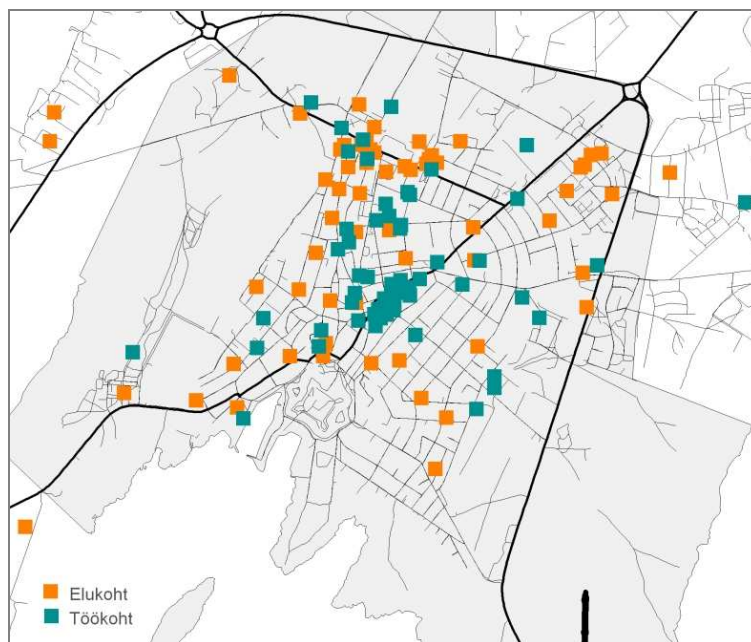
Joonis 8. Enimmainitud iseloomulikud kohad Kuressaare linnas.

Ülekaalukalt mainiti linnust/lossi ning eraldi või koos sellega lossiparki (joonis 7 ja 8). Järgnesid mererand, kesklinn, sanatooriumid, vanalinn, keskväljak, raekoda, jahisadam. Veidi vähem mainiti peasissesõitu ja Tallinna tänavat, Veski trahterit, terviseparki, kultuurikeskust ja muid kohti.

4.2 Kuressaare linnaruumi kasutamine

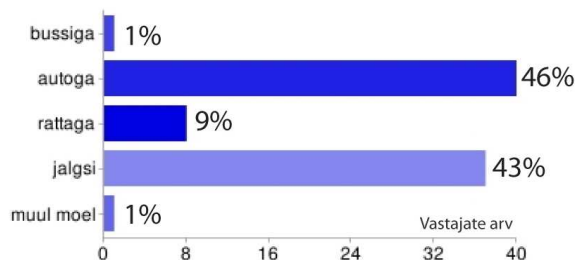
Elu- ja töökohad

Linnaruumi kõige intensiivsemalt kasutatavad piirkonnad on elu- ja töökohad. Joonisel 9 on näha vastajate endi poolt kaardile märgitud elu- ja töökohad. Töökohad paiknevad kõige tihedamalt kesklinna piirkonnas, elukohad asuvad hajutatuna üle linna. Antud uuringuga ei saa siiski väga põhjalikult elu- ja töökohtade analüüsi teostada, kuna vastajate arv ei ole selleks piisav.

Joonis 9. Vastajate poolt kaardile märgitud elu- ja töökohad.

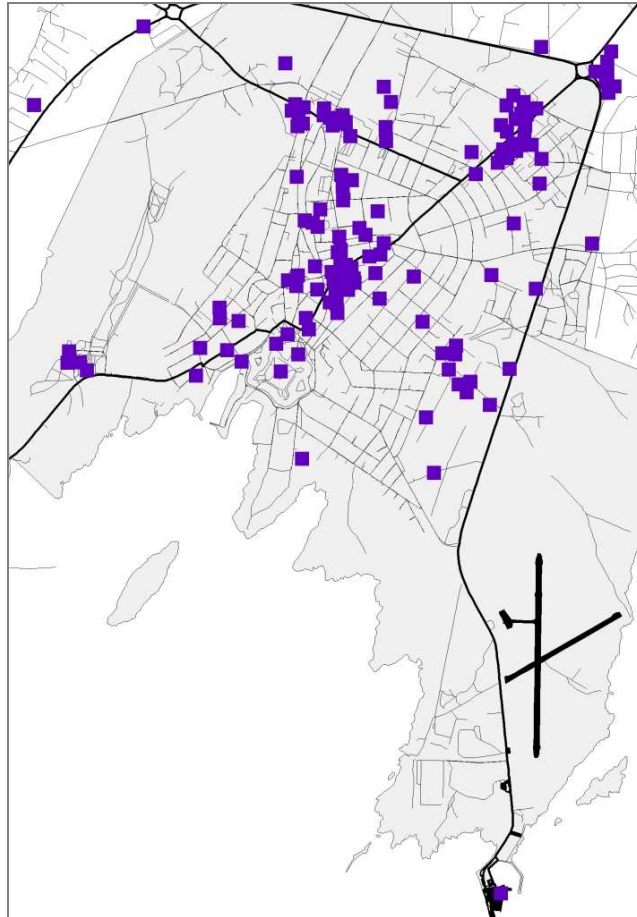
Joonisel 10 on näha tööle ja kooli minekuks kasutatavad viisid, kaks kõige populaarsemat vahendit on autoga ja jalgsi liiklemine. Märkimisväärselt vähe mainiti bussi kasutamist. Ka rattaga liiklemist mainiti selle küsimuse juures vähem, samas kui kogu uuringu lõikes on jalgrattaga sõitmist ja kergliiklusteede kasutamist mainitud väga palju.

Joonis 10. Tööle ja kooli minemise vahendid.

Muud igapäevased kohad

Lisaks töö- ja elukohale on linnas enimkasutatavateks kohtadeks ülekaalukalt poed, järgnevad lastega seotud asutused (koolid, lasteaiad) ning haljasalad. Palju mainiti ka söögikohti, kultuurikeskust, haiglat, spordihoonet, postkontorit, bussijaama, Linnateatrit, spaasid, raamatukogu. Joonisel 11 on näha vastajate endi poolt märgitud igapäevaselt kasutatavad kohad: selgelt domineerivad kesklinna asutused, kauplused ja teenuseosutajad, enne ringteed paiknev Selveri, Säästumarket ja Maxima poodide piirkond, Auriga ringtee ääres ning Smuuli piirkond.

Joonis 11. Vastajate poolt kaardile märgitud muud igapäevased kohad.

Linna ümbruse kasutamine

Linnast välja liiguvad kuusaaarlased pigem looduslikku keskkonda nautima ning sellega seotud tegevusi harrastama, näiteks kalastamine ja jahilkäik. Väga palju kasutatakse ka linna ümbritsevaid kergliiklusteid tervisespordi harrastamiseks ja lihtsalt jalutuskäikudeks.

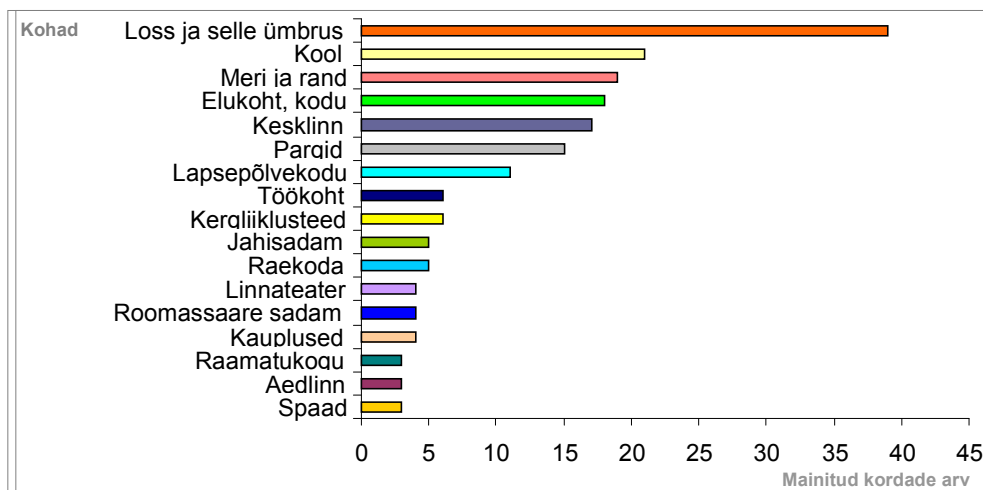
Suvel käivad paljud vastajad Mändjala või Järve rannas, samas mainiti piisavalt palju Kuusaares Titeranda, tõenäoliselt selle mugava ligipääsu ning harjumusliku kasutamise tõttu. Linnast välja minnakse veel suvila, aiamaa või vanematekodu külastamise eesmärgil.

Linnast välja liikumiseks kasutatakse põhiliselt autot, suvel ka jalgratast. Tervise- ja spordiväljakute eesmärgil liigutakse jalgrattaga ja jalgsi.

Kuusaaarlased kasutavad linnaümbrust peamiselt rekreatsiooniks.

Isiklikud kohad

Lisaks igapäevastele kohtadele küsisime Kuressaare elanike käest, millised on nende jaoks isiklikult olulised kohad, et pöörata tähelepanu individuaalsele linnaruumile, konkreetsete kohtade tajumisele ning põhjustele.

Joonis 12. Enimmainitud isiklikud kohad Kuressaare linnas.

Joonisel 12 ja 13 on toodud põhilised isiklikult olulised kohad, mis on seotud elanike mälestustega, emotsioonide või kogemustega. Sarnaselt Kuressaare identiteeti määravatele kohtadele mainiti ülekaalukalt mainitud lossi ja selle ümbrust, kus veedetakse väga palju aega koos sõprade ja külalistega. See on *hingeliselt uhke koht, kuhu on alati tore minna ning oma suveõhtuid veeta* ja sellega seostuvad väga paljude kuressaarlaste mälestused. Lossiga on väga tihedalt seotud lossipark, vallid, rand ja Raiekivi säär, mistõttu neid mainiti tihti koos ning seetõttu võib eeldada, et sealne piirkond on ühtse tervikuna elanike jaoks oluline.

**Loss ja selle ümbruskond
tervikuna on elanike seas
väärtustatud koht.**

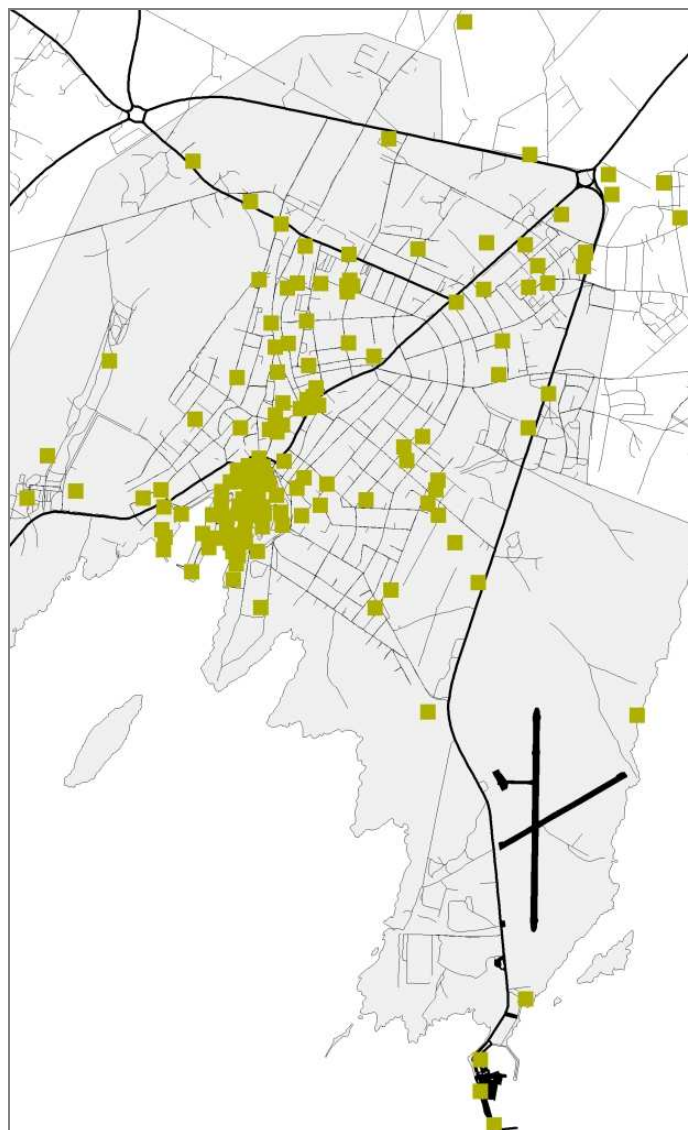
Palju mainiti koole (ja oluliselt vähem lasteaedu), kus kunagi on käidud. Võib väita, et kuigi side nende kohtadega on katkenud, on need siiski väga olulised paigad. Isiklikult väärtustatud oli ka meri ja rand, ilma milleta kuressaarlased oma elu ette ei kujuta.

Isiklike kohtade reas on väga kõrgelt hinnatud vastajate praegune kodu ning ka lapsepõlvkoduga seotud kohad ja mängumaad. Nii mõnigi vastaja tunnistas, et kuigi ta elab paneelmajas (Smuuli, Ida-Niidu), on kodu siiski emotsionaalselt väga oluline ning vajadust elada mujal kui Kuressaare linnas ei ole.

Kesklinn on samuti igaühe elus olulisel kohal, kuna seal on Keskväljak, Raekoda, vanalinn, seal on mitmed kauplused ja teenused ning seal on sõpradega palju aega veedetud.

Pargid on samuti isiklikult väga olulised kohad, seal käiakse jalutamas, tuttavate ja sõpradega kohtumas ning tervisesporti tegemas.

Veel mainiti töökohtasid, kergliiklusteid, jahisadamat, Linnateatrit, Roomassaare sadamat, kauplusi, raamatukogu, aedlinna ja spaasid.

Joonis 13. Vastajate poolt kaardile märgitud isiklikud kohad Kuressaare linnas.

Peamised probleemsed kohad

Kuressaare linna peamised probleemid on seotud autoliikluse teemadega. Elanikud tõid välja mitmeid ohtlikke ristmikke, parkimisprobleeme ja liiklusskeemi ebaloogilisust ühesuunaliste tänavate puhul.

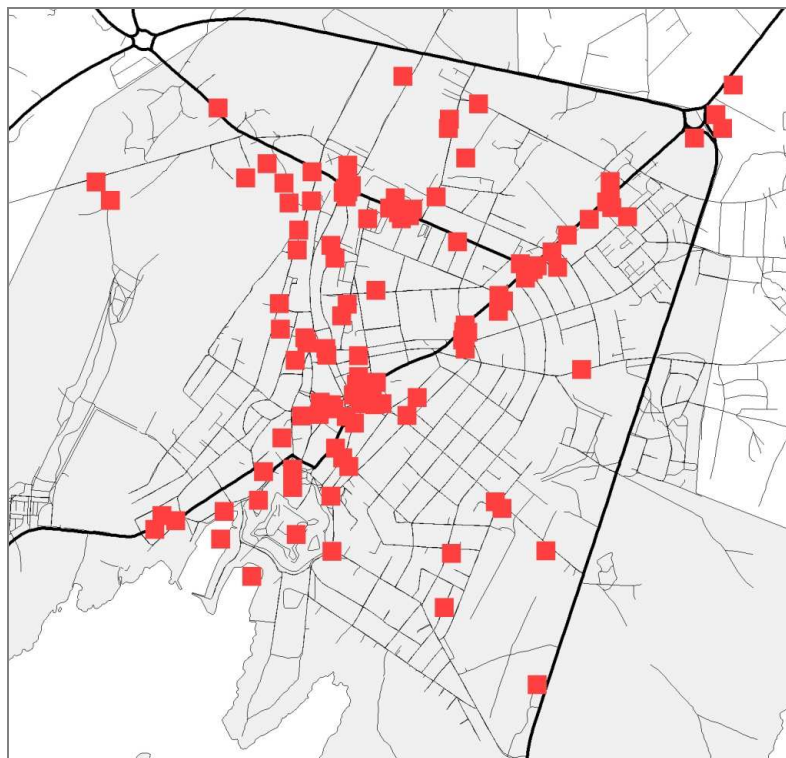
Kuressaares on kõige problemaatilisem autoliiklus ja sellega seonduv.

Autoliiklusega on tihedalt seotud jalakäijate ja kergliiklejate teema: valdavalt nuriseti kõnni- ja kergliiklusteede ning ülekäiguradade puudumise üle linna piires. Kõik auto- ja jalakäijaliiklusega seotud probleemid võimendusi Tallinna tänavate puhul, mille piirkondlikku väärtust kahandab veelgi tühjade ja korrastamata kruntide rohkus üldises tänavapildis.

Eraldi toodi välja kesklinnaga seotud negatiivsed teemad nagu autorohkus ja parkimine, Keskväljaku läbimõtetamata lahendus, avaruse kadumine, sobimatute hoonete ehitamine ning tühjaltseisvad hooned (nt endine leivakombinaat).

Linna arengufookus peaks keskenduma kesklinna mitmekesisemaks muutmisele.

Kaubanduskeskuste linna äärde nihkumine on samuti rahulolematust tekitanud, kuna see soodustab autoga liiklemist ja liikumiste koondumist linna serva. Lisaks sellele on *ehitatud lahendused läbi mõtlemata, ligipääsud on ebamugavad ning ümbritsevale keskkonnale ei ole mingisugust tähelepanu pööratud.*

Joonis 14. Vastajate poolt kaardile märgitud probleemsed kohad.

Väga sageda probleemina nimetati puhkealade ja terviseradade vähesust. Need võiksid asuda linna erinevates osades, et tagada kõigile lihtne juurdepääs. Väga suurt puudust tuntakse kortermajade piirkonnas hoovidest kui puhke- ja vabaaja veetmise kohtadest, seda eriti Smuuli linnaosas.

Veel mainiti Põduste jõeääre potentsiaali kasutamata jätmist ja korrastamatust, bussijaama lohakat ümbrust, Pikka tänavat, turgu ja Aia tänava vanu sõjaväeosasid.

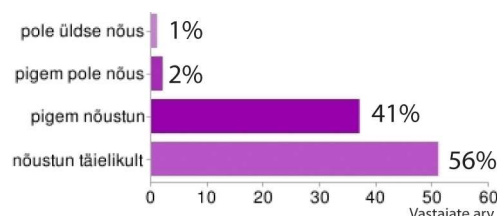
Kuressaare linna probleemsete kohtade paiknemine on kokkuvõtvalt näha joonisel 14.

4.3 Kuressaare elukeskkonna kvaliteet ja sealsed väärtused

Elukeskkonna väärtusi analüüsisime läbi põhiliste linnaruumi kvaliteedi näitajate, milleks on turvalisus, teenuste kättesaadavus, ligipääsud ja mugavate liikumisteede olemasolu, jalakäijasõbralikkus, arhitektuurne üldilme, haljasalade ja väärtuslike loodusmaastike olemasolu, avaliku ruumi ja kooskäimiskohtade võimalused. Lisaks uurisime elanike rahulolu viimase viie aasta arenguga ehitatud keskkonnas.

Turvalisus

Kuressaare linn on elukohana väga turvaline linn. Selle väitega nõustusid rohkem kui pooled vastanutest ning ligikaudu samapalju elanikke oli selle väitega pigem nõus (joonis 15).

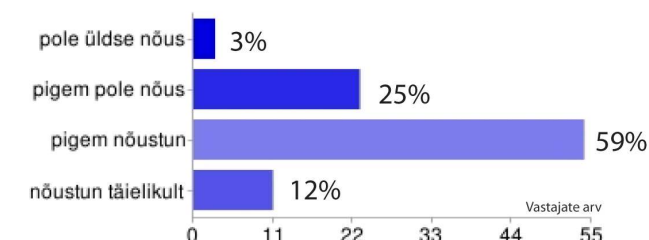

Joonis 15. Väite *Kuressaare on turvaline linn* vastused.

Väga vähe oli neid, kes selle väite vastu olid. Samas toodi kommentaarides välja, et teiste Eesti linnadega võrreldes võib Kuressaare küll turvaline olla, kuid tegelikult leidub hulga faktoreid, mis linna turvalisust järjest vähendavad. Turvatunnet vähendavad kiirust ületavad autod, linnatänavatel asetleidvad lõhkumised ning sodimised. Arvati, et turvalisus on alati eelarvamus, ka Kuressaare linnaruumi puhul ei saa eeldada, et turvatunne iseenesest tekiks ja säiliks.

Teenused

Vajalike teenuste mugava kättesaamisega Kuressaare linnas olid elanikud valdavalt rahul (joonis 16). Ligikaudu 60% vastanutest olid selle väitega pigem nõus.

Joonis 16. Väite *Kuressaares on teenused hästi kättesaadavad* vastused.

Puudustena toodi välja kaubanduse koondumist äärelinna, mistõttu kesklinnast on väiksed poed ja teenused kadumas. Arvati, et kesklinnas peaks kindlasti säilima kaubanduslik mitmekesisus väikeärade näol. Paljude elanike jaoks on ringtee ääres paiknevad poed kesklinnast jalgsi minnes liiga kaugel ning nende ehitamine ei ole linnakeskkonda midagi väärtuslikku lisanud. Samas oli ka vastajaid, kes olid selliste arengusuundadega ning seal pakutava kaubavalikuga väga rahul. Ühe ettepanekuna sooviti kaupluse tekkimist Tuulte Roosi piirkonda.

Spaade kasutamist mainiti suhteliselt palju, tuues mereäärse spaade piirkonna ühtlaselt väljaarendatud ümbruse positiivse näitena linna ühe piirkonna arendamisest.

Kesklinnas peaksid säilima väikeärid ja teenusepakkujad.

Omaette teemaks on kesklinnas paiknev turg, mille olukorraga ei ole elanikud üldse rahul. Paljud sooviksid näha turu kordategemist, et seal saaks saaremaist kaupa müüa.

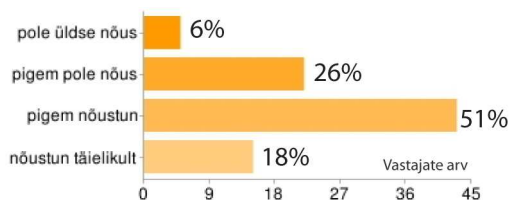
Veel mainiti avaliku sauna, kino, laste mänguruumi (sisetingimustes) ja lõkke tegemise kohtade puudumist.

Liiklus

Kompaktses väikelinnas on tihti eeliseks vahemaade kiire läbitavus ning jalgsi käimise või jalgratta kasutamise eelistamine. Kuressaare linna jalakäijasõbralikkusega pigem nõustuti, kuid päris palju oli ka selles kahtlejad (joonis 17).

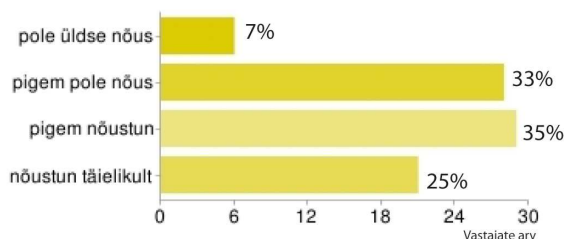
Kesklinna peaks looma eraldi tsoonid jalakäijatele ja jalgratturitele.

Eelkõige toodi välja kesklinna piirkonda, kus paljude arvates on autodele liialt suur eelisõigus antud, seda nii liiklemise kui ka parkimise osas. Arvati, et kesklinnas tuleks jätta rohkem ruumi jalakäijatele ning jalgratturitele. Seega oleks mõistlik luua eraldi jalakäijate ja kergliiklejate tsoonid, kust suunatakse autoliiklus mujale. Eriti vajalik oleks selline jaotus suvisel ajal, kui linnas liigub väga palju turiste ning vajadus südalinna autoliikluse vähendamiseks on väga suur. Samuti tuleks siis autode liikumiskiirust vähendada. Teede ning tänavate, eriti ristmike projekteerimine on samuti liiga autokeskne, loogilisi otseteid oluliste punktide vahel on jalakäijate jaoks minimaalselt. Arvati, et kergliiklust soodustaks ka valgusfooride olemasolu. Väiksematel tänavatel on puudu ülekäigurajad. Liiklusprobleemid ja ohtlikud ristmikud on detailselt lisas 4 esitatud.

Joonis 17. Väite *Kuressaare on jalakäijasõbralik linn* vastused.

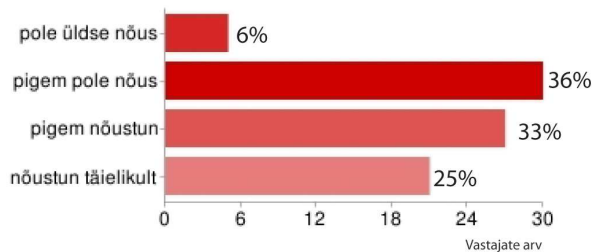
Autoliikluse rohkus linnasüdames ei tulnud väga selgelt välja (joonis 18), aga kommentaaride põhjal oli näha, et see on eelkõige suvel probleemiks. Veel mainiti, et päevane rasketranspordi liiklus tuleks linnasüdamest ümber suunata. Üldist liikluskorraldust kritiseeriti samuti märkimisväärselt palju.

Joonis 18. Väite *Linnasüdames on liiga palju autoliiklust* vastused.

Parkimise teema on Kuressaare linnas väga vastuoluline, vastustest ei tule ühtset seisukohta välja (joonis 19). Tõenäoliselt sõltub selle küsimuse vastus ka aastaajast ning sellest, kas vastaja on ise autokasutaja või pigem jalgsi liikuja. Peamine valupunkt on seotud Keskväljaku ümbrusega, kus suvel on välikohvikud segamini parkivate autode ja bussidega. Veel arvati, et tänavapildis domineerivad

seisvad autod, mis ei lase madalal ajaloolisel hoonestusel esile tõusta. Seega tuleks parkimise planeerimisel arvestada Keskväljaku ja ajaloolise hoonestuse rolliga kogu linnaruumi üldmulje loomisel.

Joonis 19. Väite Kuressaare kesklinnas on parkimine problemaatiline vastused.

Kergliiklusteed

Linna ümbritsevad kergliiklusteed on kõrgelt hinnatud ning aktiivses kasutuses, kuid ka linnasiseselt tuleks kergliiklusteed välja arendada, et tekiks ühtne võrgustik.

Linnasisesed kergliiklusteed vajavad väljaarendamist.

Väga palju toodi kõnni- ja kergliiklusteede puhul välja ratastooli, jalgratta või lapsevankriga liiklemise keerukust liialt kõrgete teeservade tõttu. Samas häirivad elanikke kordatehtud kõnniteede juures sügavad vihmavee äravoolutrenaazid, kuhu vankrirattad tihti kinni jäävad. Kergliiklusteede puhul tõsteti esile valgustuse osatähtsust.

Soovitati rajada jalg- või rattatee üle golfiväljakute Lahe tee.

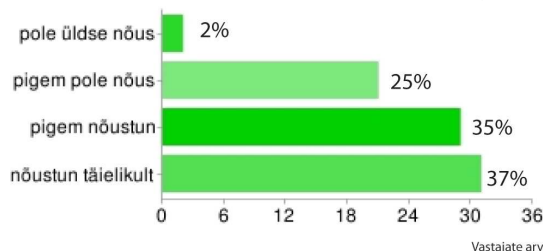
Ühistransport

Ühistransport on Kuressaare-taolises linnas keerukaks teemaks. Elanike tihedus ja potentsiaalsete kasutajate arv ei piisa kõiki osapooli rahuldava tulemuse saavutamiseks.

Põhilise probleemina toodi välja ühendust lennujaamaga, kuna bussigraafik ei vasta lennuliinide graafikule. Lisaks on bussiühendus ebarahuldav Roomassaarest Aurigasse minnes ning Rüütli ja Meri spaa ümbruses.

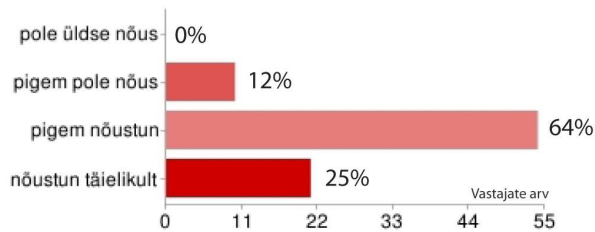
Ehitamine, arhitektuur

Vastajad leiavad, et viimase viie aasta jooksul on Kuressaare linnaruum oluliselt muutunud (joonis 20). Ehitamine ja arhitektuur on viimaste aastate väärtusi oluliselt mõjutanud. Need on kõige märgatavamad valdkonnad elukeskkonna muutustes, mistõttu on neid ka kõige rohkem kritiseeritud.

Joonis 20. Väite Kuressaare linnaruum on viimase viie aasta jooksul oluliselt muutunud vastused.

Kuressaare elanikud on oma füüsilise keskkonna suhtes pigem konservatiivsed, väärtustatakse eelkõige olemasolevat, ajaloolise ja kultuurilise pärandiga hoonestust. Kõikvõimalikud uued arengud tuleks seega sobitada toimivas keskkonda.

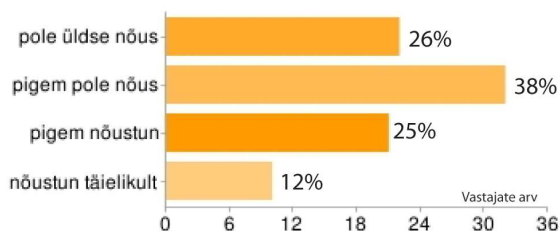

Joonis 21. Väite *Kuressaare arhitektuurne üldilme on meeldiv* vastused.

Kohalike elanike arvates on kesklinn ja aedlinn liiga täis ehitatud.

Kuressaare arhitektuurse üldilmega ollakse pigem rahul (joonis 21), kuigi negatiivseid emotsioone on tekitanud eelkõige uued ja sobimatud hooned. Samas võib joonise 22 põhjal väita, et uusi hooned ei ole liiga palju ehitatud, vajadust nende järgi on, kuid küsimus on pigem selles, kuidas ja kuhu neid ehitada.

Kohalikud elanikud on mures ebasobiva kommertslikkuse, täisehitamise ja avaliku ruumi järsu vähenemise pärast, seda eriti kesklinna ning aedlinna piirkonnas.

Joonis 22. Väite *Kuressaarde on ehitatud liiga palju uusi hooned* vastused.

Selgelt tunnetatakse, et avatud ruumi ja haljastust on vähemaks jäänud, vabad pinnad on täidetud harjumatu lahendustega, mistõttu on roheline aedlinna ajalooline üldilme kadumas. Põliskrundid on tükeldatud ja ehitatud täis haljastuse hävitamise hinnaga. Lisaks on uusehitised linnasüdames soodustanud autoliikluse suurenemist. Probleemiks ei ole mitte ehitamine ise, vaid sobimatu ruumikasutus: vahel on vajalik hoone pigem valesse kohta püstitatud. Lisaks on uute hoonete arhitektuurne väärtus ja kasutusotstarve vastajate arvates tihti küsitavad. Negatiivsete linnaruumiliste lahendustena toodi välja Ferrum, Arensburgi juurdeehitis, Rae pood ja liialt suurte eramute ehitamine väljakujunenud linnaosadesse ilma sealset keskkonda arvestamata.

Seega peaks suuremate arenduste puhul kindlasti arvestama piirkondades väljakujunenud arhitektuurse ja ehitusliku stiiliga. Linna arengusuundadena soovitakse näha avanemist merele, linna tugevamat seotust ja aktiivsust seoses merega. *Kuressaare olemusega ei lähe kokku äärelinna ilme, mistõttu on linnaäärsed kaubanduskeskused ja uusarendused ning autoliiklusele orienteeritus taunitavad.*

Rohelise aedlinna üldilme säilitamiseks on vaja lähtuda väljakujunenud krundisuurustest, hoonemahtude proportsioonidest ning haljastuse osakaalust.

Turism

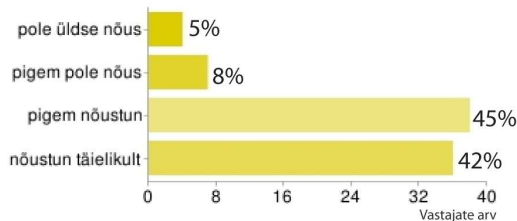
Turism on Kuressaare puhul üks majanduslikult ja linnaruumiliselt olulisemaid valdkondi. Mõningate vastajate arvates on linnas liiga palju turiste ning neile on liigselt tähelepanu pööratud, mistõttu kohalike

elanike vajadused on jäänud tahaplaanile. Samas oli ka neid, kelle arvates turistikud ja kohalikud elanikud saavad omavahel hästi läbi ning mõistetakse üksteise panust kohalikku arengusse.

Uued elanikud

Uued elanikud on Kuressaarde väga oodatud (joonis 23), kuid eelkõige peaksid need olema alalised elanikud, mitte suvila- ja ajutiselt kasutatavate korterite omanikud. Hooajaliste elanike puhul on märgitud, et nende liigse rohkuse tõttu suretatakse infrastruktuurid mittehooajalisel perioodil välja, mistõttu on nendega arvestamine ja koosseksisteerimine raskendatud.

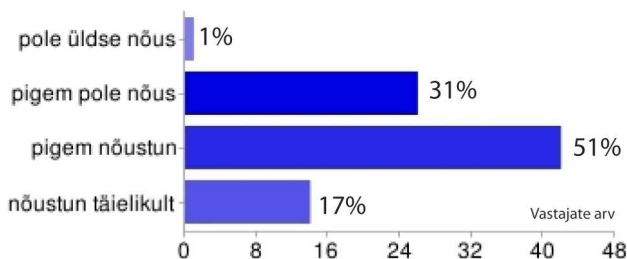
Kuressaarde on pigem oodatud alalised kui hooajalised elanikud.

Joonis 23. Väite *Kuressaarde on uued elanikud oodatud* vastused.

Kooskäimiskohad

Kuressaares on enam-vähem piisavalt sise- ja välisruumides kooskäimiskohti ja -võimalusi (joonis 24). Samas mainiti väga palju tarvidust ühise seltsimaja järgi, kus saaksid näiteks mittetulundusühendused ja muud seltsingud koos käia. Ka noortel ja pensionäridel puudub piisavalt kooskäimiskohti. Olemasolevad ruumid ei arvesta nende sihtrühmade vajadustega ning ei ole nendeks piisavalt kohandatavad.

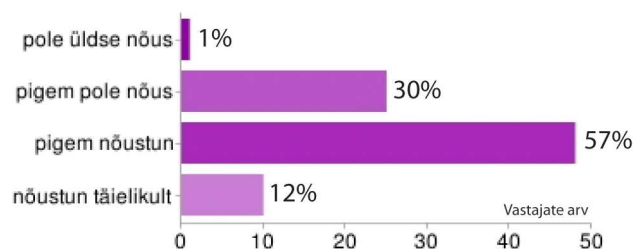

Joonis 24. Väite *Kuressaares on piisavalt kooskäimiskohti (nii siseruumides kui väljas)* vastused.

Haljastus ja puhkealad

Kuigi Kuressaare on suhteliselt roheline linn, arvasid mitmed elanikud, et linnal on suuremaid eeldusi haljasalade loomiseks ja kasutamiseks (joonis 25). Tähelepanu pöördi asjaolule, et haljasala ei ole ainult lage muruga plats, vaid see peaks olema mitmerindeline haljastusega, kus kasvavad erinevad lilled, puud ja põõsad. Muret tunti ka kõrg- ja põlshaljastuse vähenemise ja kadumise pärast, seda eelkõige ehitussurve tõttu.

Linnal on suuremad eeldused haljasalade loomiseks.

Joonis 25. Väite *Kuressaare linnas on piisavalt korrastatud haljasalasid* vastused.

Lisaks toodi välja, et korterelamute õuealad (näiteks Smuuli rajoonis) tuleks kujundada erivanuseliste elanike puhke- ja vabaaja tegevuste kohtadeks. Oluline on just arvestada eri vanusegruppide ja sooliste vajadustega ajalis-ruumilises skaalas, näiteks noored emad, eakad, ekstreemsporte harrastavad noored. Mõistlik on luua avalikke puhkealasid, kus eri sihtrühmade kasutused oleks omavahel läbipõimunud, et tagada inimeste suurem läbikäimise sidusus ning kohtade pidev kasutus. Vältida tuleks monofunktsionaalseid, vaid kitsas aja- ja ruumivahekorras kasutatavaid alasid.

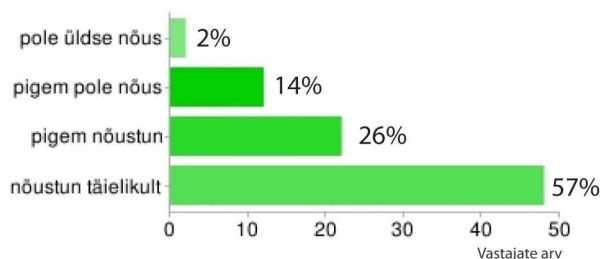
**Korterelamute hoovialad
tuleks muuta atraktiivseteks
puhkekohtadeks.**

Positiivsena toodi välja Tervisepargi olemasolu, kuid mõnede elanike jaoks asub see elukohast liiga kaugel. Seetõttu tuleks sarnase funktsiooniga alad luua ka teistesse linnaosadesse. Parkide puhul peab pöörama tähelepanu nende piisavale valgustatusele. Korrastamist vajavad haljasalad asuvad Suure silla ja linna äärealade ümbruses.

Ümbritsev loodusmaastik

Linna ümbritsevat loodusmaastikku hinnatakse kõrgelt (joonis 26) ning selle säilitamise ja korrastamisega tuleks tõsisemalt tegeleda. Näitena toodi välja Põduste jõeäär, Roomassaare, Kellamäe, Upa ja Kudjape poolset osa. Sealseks väärtuseks on looduslik mitmekesisus. Hinnatakse eelkõige hooldatud ja korrastatud loodusmaastikku, kus on võimalik puhkamas käia. Linnalähedased rohealad tuleks siduda kergliiklusteede võrgustikuga ja ühistranspordiga, et võimaldada linnaelanikele parem ligipääs.

**Linna ümbritseb väärtuslik
loodusmaastik, mida tuleb
säilitada ja korrastada.**

Joonis 26. Väite *Kuressaare linna ümbritseb väärtuslik loodusmaastik* vastused.

Golfväljaku kohta oli vastakaid arvamusi. Mõne vastaja jaoks on tegu inimese poolt kaunitult hooldatud maastikuga, kuid teisalt arvati, et seal on inimene liialt sekkunud ning piirkond on liiga suletuks muutunud.

Rohevõrgustikuga tegeledes tuleb tihendada koostööd Kaarma vallaga, sest Kuressaaret ümbritsev loodusmaastik on valla haldusalas.

Piirkondlikud väärtused

Vanalinn

Vanalinna juures väärtustatakse eelkõige sealset ajalooliselt välja kujunenud ning ühtset tervikut moodustavat linnaruumi. Elanikud on rahul, et linnas on piirkondi, mis on säilinud ning mille pärast tasub seal ringi jalutada. Omaette väärtuseks peetakse vanalinna uhkete fassaadidega puit- ja kivimaju, väljakujunenud ühtset tänavajoont ning munakivisillutisega tänavaid. Väärtuslike objektidena toodi välja: kirik, Rae pood (kuigi eelistatakse väikesi piima-, saia- ja kalapood), Raekoda, kellatorniga maja, turg, Wildenbergi kohvik. Üleüldiselt soovitakse erinevate väikeärde ja teenindusasutuste säilimist vanalinnas, et tagada sealse linnaruumi aktiivsus.

Vastajate arvates saaks vanalinna hubasemaks muuta tänavapinkide abil ning arvestades rohkem jalakäijatega.

Muret tuntakse tühjtseisvate hoonete ja kruntide pärast. Hoonete korrastamisel soovitakse näha pigem vanade hoonete restaureerimist ning sama stiili jätkamist, et uued hooned sulanduksid olemasolevate vahele. Mitmete uusarenduste tõttu kardetakse vanalinna „hinge“ kadumist.

Ajaloolise ja tervikliku linnaruumina tajutavat vanalinna rikuvad uusarendused.

Tänavakattena võiks asfalti etapiviisiliselt asendada graniit- ja betoonkividega, et säiliks piirkonna autentsus.

Aedlinn

Aedlinna piirkonda mainiti vanalinna kõrval samuti kui ühte meelispaika jalutamiseks. Sealne keskkond on mitmekesine, roheline, rahulik, värviküllane, mänguplatsidega, piisavalt turvaline, kaunile koduaedadega ja omanäoliste madalate majadega. See on esteetiliselt väärtuslik ja tervislik elukeskkond, mis pakub tegevusväljundit igale pereliikmele. Kõrgelt väärtustatakse nn aedlinna elustiili ning „oma tänavatunnet“ ehk lävimist naabritega. Seega tuleks esile tuleks tõsta eri aegadel ehitatud aedlinnaosade omapära.

Uute hoonete puhul tunti muret nende liigsete mahtude ja arhitektuurse sobimatuse pärast. Lisaks sellele toodi välja, et proportsionaalselt on uusehitistel hooviala ja rohelist vähem, mistõttu peaksid nad asuma suurematel kruntidel. Hoonestuse tihendamist nähti selge ohuna selle piirkonna väärtuste säilimisele. Seega peaks aedlinna arhitektuurne ilme ühtsena säilima, samuti tuleks hoida ajastule omast teedevõrgustikku. Arvati, et hubasuse tagamiseks ei tohiks sinna lubada 2- ja 3-korruselisi hooneid.

Aedlinna elustiili ja ilmet ohustavad väljakujunenud krundisuuruste tükeldamine ning haljastuse vähenemine.

Seelses piirkonnas tuleks kindlasti säilitada ja taastada põlishaljastus ning ees- ja tagaaiaid. Samas peaks hoovis jätkuma ruumi autode parkimiseks, sest tänaval olles rikuvad need piirkonna üldmuljet.

Väikeste tänavate tõttu tuleks luua paremad eeldused turvaliseks kergliikluseks ja jalgsi kõndimiseks. Vastajad soovivad kas või pisikeste ja kitsaste kõnniteede ehitamist.

Sooviti, et linn jätkaks värvi jagamise, aedade korrastamise, parimate piirdeaedade ning kauni kodu valimise aktsioone, mis hoiab ümbruse korras ja aktiveerib kohalikud elanikud. Mõne poe või kaupluse tekkimine oleks samuti tervitatav, kuigi omaette küsimuseks on, kas see mitte samuti ei ohusta sealse keskkonna väärtusi.

Korterelamute piirkond

Korterelamute piirkonna puhul hinnatakse sealset odavat elamispinna võimalust ning väikelinnale sobivaid korrusmajade mahtusid. Noortel peredel, mandril õppijatel ja teistel mobiilsesse kontingenti kuuluvatel inimestel on selliseid odavaid üürikortereid vaja. Sealsed puud ja haljastus on samuti väga hinnatud.

Odava elamispinna hinnatud korruselamute piirkonnas peaks rohelusele ja vabaaja võimalustele rohkem tähelepanu pöörama.

Uute korruselamute puhul tuleb olulist tähelepanu pöörata rohelusele, vabaaja veetmise võimalustele ning sooviti, et Kuressaarde ei ehitataks üle 3korruselisi kortermaju.

Palju mainiti üksluisuse vähendamist, erinevate skulptuuride ja teiste väikevormide paigaldamist, majadevahelise ruumi ja prügimajanduse korrastamist, valgustuse kaasajastamist, parkimisvõimaluste paremat korraldamist ja hoovide mitmekesisuse tõstmist erinevate mänguväljakute, sportimis- ja istumisvõimaluste ning puhkenurkade loomisega. Ka mõne kohviku või pubi tekkimine elavdaks korterelamute piirkondi.

Omaette teemana tõstatati koerte pidamine kortermajades – vastajad leidsid, et hoovides peaksid olema koerte jaoks mõeldud aedikud.

Arvati, et elukeskkonna parandamiseks peaksid korteriühistud rohkem koostööd tegema. Oli ka neid, kes ei suutnud kortermajade piirkonnas midagi head näha ning soovisid, et selliseid anonüümseid piirkondi ei tekiks Kuressaare linna enam juurde.

Ringtee-äärne kaubandus- ja tootmispiirkond

Ringtee-äärse kaubanduspiirkonna positiivseks küljeks on hea ligipääsetavus, mitmekesine toodete valik, tühermaa kasutusele võtmine ja selle kordategemine.

Samas jääb see ala paljude vastajate jaoks elukohast liiga kaugele, linnaliiklusega integreeritus on halb, vähene jalakäijate ja jalgratturite sõbralikkus, seal ei ole piisavalt ümbritseva keskkonnaga tegeletud (haljastuse puudumine), arhitektuurne kvaliteet on madal. Puudu on terviklikust väljaarendamisest ja kontsentreeritusest.

Mitmed vastajad pidasid positiivseks, et tootmine on ühte kohta koondunud ning linnast veidi välja viidud. Tootmisalade juures hinnatakse kõrgelt töökohtade loomist ja ettevõtluse olemasolu ning selle rolli majandussektorile.

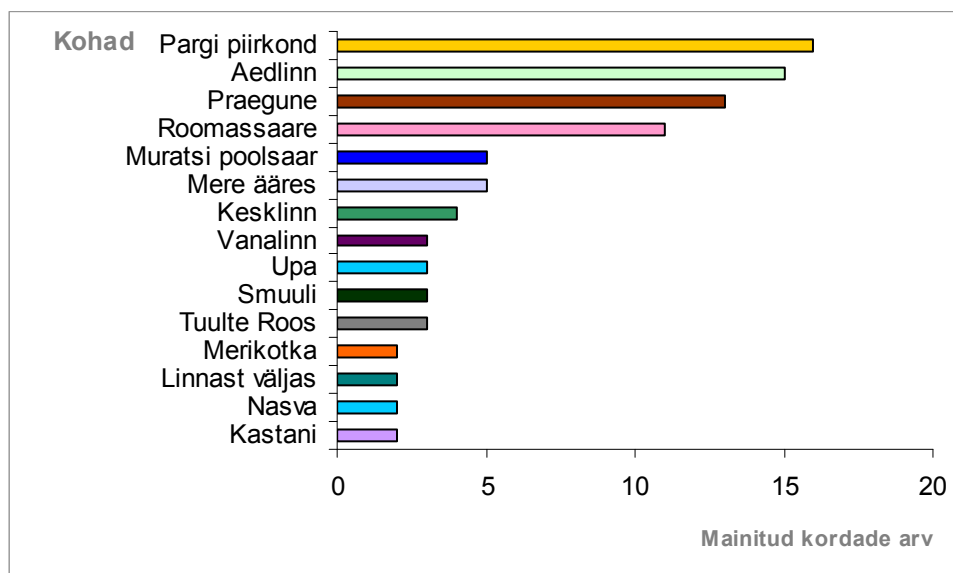
Ringtee-äärne kaubandus- ja tööstuspiirkond on halvasti linnaliikluse ja -haljastusega seotud.

Mitme vastaja arvates võiks tootmise Sikassaare kanti suunata, luues teenindava transpordi jaoks tee Upani välja, et mitte koormata ringteed linnast väljasõiduks.

Oli ka neid, kes arvasid, et see piirkond ei ole nende jaoks üldse oluline ning et kui seda soovitakse edasi arendada, siis võiks seda kaugemal teha. Toodi ka välja, et ringtee peaks säilitama oma eesmärgi linnast tuleva liikluse ümbersuunajana, mitte muutuma kaubateenavaks.

Unistuste elukoht

Soovruumi kajastamiseks ja elukoha eelistuste selgitamiseks palusime vastajatel välja tuua ideaalse piirkonna elamiseks. Jooniselt 27 on näha, et kõige populaarsemaks osutus jällegi lossi läheduses paiknev pargi piirkond. Sealsel ümbrusel on teisi eeliseid: puhkepiirkonna ja kesklinna lähedus ning vaated merele ja lossile. Väga populaarne oli ka aedlinna piirkond turvalise ja väljakujunenud elustiili tõttu.

Joonis 27. Kuressaarlaste unistuste elukohana mainitud piirkonnad.

Olemasoleva elukohaga olid samuti päris paljud elanikud rahul, kusjuures nende hulgas oli ka neid, kes elavad suurtes korterelamutes. Eraldi tõsteti esile Roomassaare tänavate piirkonda kõrgelt hinnatud miljö tõttu. Populaarsed kohad olid ka kesk- ja vanalinn ning mereääre lähedus. Linnast eemal mainiti unistuste elukohana Muratsi poolsaart, Upat ja Nasvat. Ka korterelamute piirkondi mainiti suhteliselt tihti, nende seas Smuulit ja Tuulte Roosi. Smuuli eelistena nimetati väljakujunenud elukeskkonda, kesklinna lähedust ja esmatarbekaupade olemasolu.

4.4 Linnalähedaste külade elukeskkond

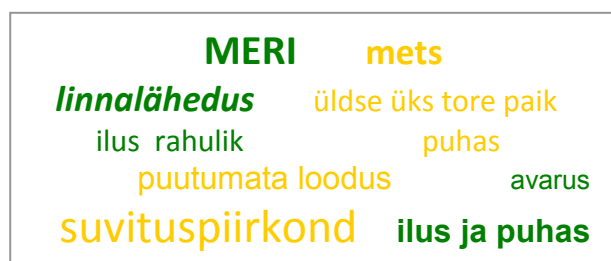
Linnalähedaste külade kohta saime uuringu käigus suhteliselt vähe andmeid, mille põhjal võib küll tekkida mingisugune pilt, kuid ei saa teha kauguleulatuvaid järeldusi. Sellegipoolest kajastame antud uuringus kõigi uuritud külade tulemusi suhteliselt detailselt, kuna esiteks ei ole varem sellelaadset uuringut küldes tehtud ning teiseks tahame näidata külaelu erisusi ja tihedat seotust linnaga. Iga küla puhul püüame välja tuua järgmised elukeskkonna väärtused:

- o seltsielu aktiivsus;
- o külale iseloomulikud kohad;
- o külainimestele isiklikult olulised kohad;
- o probleemsed kohad külas;
- o külaelanike seotus Kuressaarega;
- o tulevikunägemus külaarengust.

Mõne küla kohta (Vaivere ja Kärdu, Laheküla ja Kudjape) saime uuringu käigus vaid üksikuid märksõnu, mida ei jäta külade esindatuse nimel siiski nimetamata. Valikulised fotod illustreerivad külade elukeskkonna kohta antud vastuseid.

Mändjala-Keskranna

Mändjala-Keskranna puhul on tegu Saaremaal soositud puhkepiirkonnaga, mis on nii kohalike suvitajate kui ka suveturistide poolt aktiivselt kasutuses. Küla on järjest rohkem muutunud suvituspiirkonnast alaliseks elukohaks – kunagistes suvilakooperatiivides ehitatakse maju aastaringseks püsikoduks. Piirkonnas on tugev planeerimissurve, eeskätt mereäärses vööndis. Joonisel 28 on vastajate poolt Mändjala-Keskranna kohta toodud märksõnad.

Joonis 28. Mändjala-Keskranda iseloomustavad märksõnad

Seltsielu

Seltsielu poolest on Mändjala-Keskranna pigem passiivne küla. Seal ei toimu aktiivset seltsielu, puudub külaselts ning kooskäimiskoht. Naaberküla Nasvaga ei tehta aktiivset koostööd.

Puudub kooskäimiskoht ja -vajadus.

Küla on pikk, seetõttu ei suhelda ka.

Külale iseloomulikud kohad

Konkreetsed sümboleid ei osatud Mändjala-Keskranna puhul nimetada, kuid kõige iseloomulikumateks objektideks pidasid vastajad Mändjala kämpingut, Saaremaa hotelli ja Tehumardi parkimisplatsi. Lisaks hinnatakse Mändjala-Keskranna puhul kõrgelt mereranda ja metsa kui väärtuslikke puhkealasid. Kusjuures mererand on kujunenud väärtuslikuks rekreatsioonialaks nii küla-, linnaelanikele kui ka suveturistidele.

Isiklikult olulised kohad

Põhiliselt mainiti männikut, metsa ja mereranda puhketsoonina, eeskätt suvisel ajal. Lisaks nimetati seoses mälestuste ja üritustest osavõtuga Mändjala kämpingut ning hotell Saaremaad.

Probleemsed kohad

Kahel korral mainiti uusasulaid suvilate piirkonnas, kus puudub ühtne veevärk ja kanalisatsioon. Lisaks mainiti muust külarahvast omaette hoidvate uuselanike puhul seda, et nad kipuvad külavaheteid kinni panema.

Teine probleemne koht on seotud plaanitava hotelliehitusega Päikeseranda. Rannaala täisehitamise vastu moodustatigi aastaid tagasi kohalik seltsing, et säilitada puhkerand avalikuks kasutuseks. Külaselts soovib, et vald võtaks mereäärse tsooni kaitse alla.

Külaselts soovib küla-, linnaelanike ja suveturistide poolt väärtustatud mereranna säilitamist avaliku puhketsoonina.

Seotus Kuressaarega

Mändjala ja Keskranna on Kuressaarega tihedalt soetud: suur osa elanikest käib linna tööle või kooli ning eluvajalikud tooted ja teenused saadakse valdavalt linnast. Linna ja külade vahelist bussiühendust pidasid vastajad suhteliselt rahuldavaks.

Tulevikunägemus

Loodusmaastik on säilinud, avalik rannatsoon on valla poolt kaitse alla võetud.

Külades elab rohkem püasiasukaid kui suvitajaid (suvilate ümberehitamine aastaringseks elamiseks).

Uuselamute krundid on vähemalt 1 ha suured ning majad paiknevad hajutatult.

Küla läbib valgustatud kergliiklustee.

Saaremaa hotellis tegutseb vanadekodu.

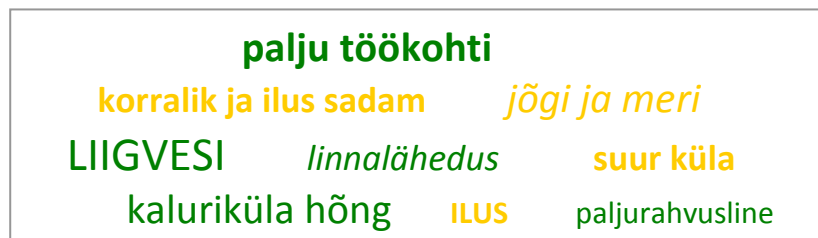

VASAKULT: Mändjala bussipeatus, Keskranna välikäimla, Keskranna rannatee, Keskranna riietuskabiin

Nasva küla

Nasva on Kaarma valla elanikerohkeim küla, mis on soositud elukohaks ka mandrilt tulijatele. Nasval on tugev, kuid mõneti lahknev identiteet. Ühelt poolt rõhutatakse endise kaluriküla olemusele, tahetakse traditsioone talletada (kalurimuuseum) ning neid mingil määral elustada (kalaturud, merepäevad), kuid teisalt nähakse küla peatse alevikuna, mis on peamiselt tööstussektorist tööandja ning ettevõtjate elukohaks. Joonisel 29 on toodud vastajate märksõnad Nasva kohta.

**Nasva – endine kaluriküla,
mis pürgib alevikuks.**

Joonis 29. Nasvat iseloomustavad märksõnad.

Seltsielu

Nasval tegutseb külaselts, mille suurimaks eesmärgiks on ehitada paar aastat tagasi tulekahjus hävinud seltsimaja asemele uus klubihoone. Nasva külaseltsis on 20 liiget, külaelu veavad kohalikud ettevõtjad ja aktiivsemad külaelanikud. Siiski leiavad nasvalased, et nende külas ei ole piisavalt aktiivne seltsielu:

... hädasti on vaja uut klubihoonet

.... puudub kooskõmise koht, mistõttu pensionärid käivad külakorda kuus korra koos

.... noortele pole piisavalt tegevusi, neil jääb energiat üle
.... oleks vaja aktiivseid eestvedajaid

Külale iseloomulikud kohad

Kõige rohkem nimetati jõesuuet, Nasva jõge ja paadisadamat, neid eelkõige ajaloolise ja miljöölise väärtuse poolest: *Nasva pakkus kunagi elanike arvu kohta kõige rohkem töökohti Eestis.*

Teisena mainiti mereranda, millel on oluline roll kunagise kaluriküla identiteedis.

Ühe konkreetse objektina nimetati Nasva kauplust, mis asub küla keskel ja teenindab ka naaberkülasid. Küla ainuke valgustatud koht ongi hetkel kaupluseesine, kus külanoored veedavad oma aega.

Veel mainiti bussipeatust, mis sai hiljuti kaasaegse varjualuse, kuid mille kohta leidub vastakaid arvamusi: *me ei ela ju linnas, bussipeatus peaks olema Nasvale iseloomulikum.*

Isiklikult olulised kohad

Mererand, laheäärne heinamaa ja männimets tunduvad olevat nasvalastele hingelähedased kohad. Lisaks nimetasid vastajad seoses mälestustega endist klubihoonet. Teised kohad kattusid Nasvale iseloomulike kohtadega.

Probleemsed kohad

Peamiselt nimetati endise klubihoone platsi, kuna see on korrastamata tühi plats keset küla. Palju poleemikat on tekitanud valla poolt kohalike elanike arvamust eirates valesse kohta ehitatud ja puuduliku infrastruktuuriga spordiväljak, mis asub 1,5 km suurest teest eemal keset metsa ja mille ühendustee on korrastamata. Nasvalased on selle vastu, et juba praegu alakasutuses oleva spordiplatsi kõrvale rajataks uus seltsimaja. Põhjuseks on see, et kohalikele elanikele on mahapõlenud klubihoone asukoht liiga kallis ning pealegi soovitakse, et uude seltsimajja oleks kõigil elanikel hõlbus juurdepääs.

Lisaks nimetati probleemse kohana ülejutusala, mida võib Nasva puhul omamoodi sümboliks pidada.

Üks vastaja pidas problemaatiliseks magistraalkraavi Ülejõe ja Ülejõe põik ristmikul, kus on tõkkepuud ja piirded puudu.

Veel mainiti Nasva sadamat, kuna see on eraomandis, aga peaks tegelikult külaelanikele avalikult kasutada olema.

Seotus Kuressaarega

Vastajad ei leidnud, et Nasva võiks linnaga kokku kasvada. Looduslikud tingimused hoiavad seda ära, lisaks on külal ja linnal erinevad huvid. Kuigi enamik nasvalastest töötab kodukülas, on nad tihedalt linnaga seotud: Kuressaares käivad lapsed koolis, hangitakse kaupu ja kasutatakse teenuseid, käiakse kultuurisündmustel jne. Linna liigutakse põhiliselt autoga, külasiseselt rattaga või jalgsi.

Tulevikunägemus

Alevikuks muutumine.

Uus klubihoone asulakeskmes, kus hulganisti huviringe ja tegevusi nii noortele, külaseltsi liikmetele kui ka eakatele.

Säilinud on kalarootsukujuline tänavavõrk ning tänavad on valgustatud.

Linnast Tehumardini kulgeb kergliiklustee.

Kaluriküla identiteedi kajastamine kalurimuuseumi loomisega ning ürituste (kalaturud, merepäevad) korraldamisega.

Linnaga bussiliiklus ka nädalavahetustel (sh pühapäeva hommikune buss linna kirikusse sõiduks).

Uuselamute krundi suurus vähemalt 1 ha:

....et ei tekiks nn kobarküla, nagu seda on kolm uut maja Kuressaarest tulles küla alguses

*Nasvalased ootavad
kannatamatult uue
klubihoone ehitamist
külakeskusesse.*

VASAKULT: metallitööstus Nasva jõe ääres, liigveega majahoov, Nasva klubihoone plats, spordiväljaku riietuskabiin

Laheküla

Lahekülal puudub ühtne arhitektuurne ilme, põliskülale lisaks ilmestab kanti suvilarajoon. Suvilahoonestus iseloomustabki küla kõige paremini.

Märksõnad:

Kuressaare eeslinn
linna lähedal, samas privaatne
elanikud omavahel võõrad

Seltsielu

Lahekülas ei toimu seltsitegevust ning puuduvad kooskäimiskohad:

- ... enne oli Kellamäe pargis jaanituleplats, nüüd enam pole
- ... Kellamäe mõisapark on ainuke kooskäimiskoht

Iseloomulikud kohad

Nimetati Kellamäe mõisaparki selle ajaloolis-miljöölise väärtuse pärast ning Mullutu lahte ja Suurlahte praktilistel kaalutlustel – suvised ujumiskohad.

Probleemsed kohad

Külavahelised sõiduteed on korrast ära:
... sügisel porilomp porilombis kinni
... Laheküla tee on päris kole...

Tulevikunägemus

Küla ja linna vahel jalakäijate- ja jalgrattatee.
Paranenud bussiühendus linnaga, nii et koolilapsed pääseksid pärast kooli linnast koju.

Kudjape

Kudjape külgneb linnaga, seal leidub nii kortermaju kui ka tööstus- ja ärihoonestust. Kudjaped iseloomustatakse kui turvalist eeslinna (joonis 32). Nähakse, et Kudjapel on ruumi nii uutele elamutele kui ka ärihoonetele.

Joonis 32. Kudjaped iseloomustavad märksõnad

Iseloomulikud kohad

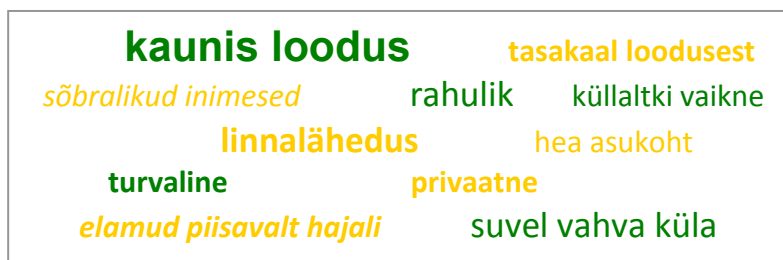
Kudjape puhul peetakse kõige iseloomulikemateks kohtadeks Kudjape kalmistut ning Kudjape tammiku terviserada. Siia lisanduvad praktilise väärtusega ARK ning aiand.

Probleemsed kohad

Nendena mainiti jalakäijate tee puudumist kalmistuni ning piki Mereranna ja Kuressaare teed. Probleemiks on ka tihe liiklus prügimäele viival teel ning ringtee ümbruses, kuna see tekitab liigset müra.

Upa küla

Upa puhul on tegu ruumiliselt ja mentaalselt kaheks jagatud külaga – Kuivastu maanteelt eemal paiknev esialgne küla ehk Vana-Upa, mille südamikku moodustab sumbküla koos Jurna turismitalu, hobusetalli ja teiste taludega, ning Uus-Upa, kus Kuivastu mnt ääres asub ametikool, trobikond tiheasustusega uuselamuid, Suure-Tõllu puhkeküla. Ehitussurve esineb peamiselt Uus-Upas, mistõttu on külapiir linna poole nihkunud. Antud uuring käsitles üksnes Vana-Upat, mida peetakse suuresti turismikülaks (vt märksõnu jooniselt 30).

Joonis 30. Upat iseloomustavad märksõnad.

Seltsielu

Upas ei toimu seltsielu ning puudub kooskõimiskoht. Külaelanikud kirjeldavad seda kui tüüpilist Eesti küla: vaikne külaelu, elanikud omavahel väga ei suhtle, puudub külaplats ja külaelu eestvedaja ehk külavanem. Küla võib nimetada pigem puhkepiirkonnaks kui aktiivselt tegutsevaks kogukonnaks:

Kuressaare lähedus „segab“ – igaüks leiab meelepärase tegevuse linnast.

Tuleks leida koht seltsitegevuseks: hobusetalli asemele võiks tulla seltsimaja.

Külale iseloomulikud kohad

Vaieldamatult peetakse Upa uhkuseks linnast mööda Kuivastu maanteed kulgevat kergliiklusteed, mida upalased kasutavad peaaegu igapäevaselt. Lisaks mainiti Jurna turismitalu, Vana-Upa sumbküla kiviaedasid ning lähedal paiknevaid kadastikke.

Upa elanikele on vaieldamatult tähtis küla ja linna vaheline kergliiklustee.

Isiklikult olulised kohad

Vastajatele kõige olulisemaks on rekreatsioonivõimalusi pakkuv Upa kergliiklustee ning ümbritsev loodus – seenemetsad ja kadastikud. Nimetati ka Upa „kolmnurka“ auto- ja motosporti võistluste kohana.

Probleemsed kohad

Kõige probleemsemana nähakse ja tuntakse kõrvalkülas asuvat Tahula suurlauta, kus ei täideta keskkonnanõudeid ning mille lähahais rikub Upa elukeskkonda:

*... lauda laiendamise plaan muudab elukeskkonna kvaliteedi seoses lähahaisuga
tunduvalt halvemaks
... kui läga majade lähedale põllule ei laotata, pole probleemi*

Lisaks nimetati hobusetalli, kus samuti ei täideta keskkonnanõudeid, ning Sikassaarde kavandatavaid tuulegeneraatorid. Viimaste asemel nähakse parema meelega rohevööndi säilitamist.

Seotus Kuressaarega

Upa elanikke seob linnaga töö, koolid, kaupade ja teenuste hankimine, kultuurisündmuste külastamine, meelelahutus ning spaad. Upalased kasutavad aktiivselt linna viivat kergliiklusteed, seda nii sportimise eesmärgil kui ka rattaga linna sõitmiseks. Samas on vastajate peamiseks transpordivahendiks auto.

Tulevikunägemus

Upa ja linna vahel on kaitse all olev rohevöönd:

*... linnast 20 km raadiuses rohetsoon, Sikassaare rabasse peaks rajama linnuvaatlustorni
... kadastikud on säilinud, Upa jõgi ja selle ümbrus on korrastatud*

Vana-Upasse ei soovita eriti uusi elamuid:

*.... sõltub uute elanike soovist teiste elanikega lävida;
.... ainult siis, kui säilib hajaasustus*

VASAKULT: Jurna talu, erakrunt koos kasutatud riiete müügikioskiga, pooleliolev maja Upal

Vaivere küla ja Kärdu küla

Algselt kavatsesime uuringus Vaiveret kaardistada, kuid kohapeal selgus, et Vaivere külaselts ei tegutse enam aktiivselt ning lähedalasuv Kärdu küla on tegusama kogukonnaga. Kahe lähestikku asuva küla ühisnimetajaks võib pidada põllumajandust – külades pole söötis põlde, kuna maatükid on Mereranna ühistule rendile antud. Vaiveres tegutseb ka 2009. a parim noor talupere.

Vaivere märksõnad:

naaber ei tunne naabrit
hea infrastruktuur
palju uusi elanikke linnast

Vaiverele iseloomulikud kohad

koolimuuseum ja seltsimaja
kiigemägi

Kärdu märksõnad:

vaikne ja väike küla

varasemad traditsioonid hääbumas

Kärdule iseloomulikud kohad

külalegendiga „kabel“

kiviaiad

kaupluseauto kord nädalas

VASAKULT: Vaiveres asuv Kaarma koolimuuseum ning endisse palvemajja loodud seltsimaja, rahastussilt, Vaivere külavanema pullid, Kärdu küla miljö

Muratsi küla

Muratsi on Kuressaare-lähedastest küladest üks suurima arendussurvega kantidest. Viimastel aastatel on Pihla maantee äärde tekkinud hulganisti linnalisi uuselamuid, mis ei arvesta olemasoleva külaarhitektuuri ega asustushõredusega. Muratsi elanikud iseloomustavad oma koduküla joonisel 31 toodud sõnadega.

Joonis 31. Muratsit iseloomustavad märksõnad.

Muratsit iseloomustab hästi linnalise asustuse vastandumine külaarhitektuurile: põhiliselt maantee ääres tihedalt paiknevad uuselamud (nn linnavillad) on üksteise selga ehitatud, eristudes selgelt ülejäänud külast, eelkõige mereäärsest ajaloolisest külast. Uuselamutesse kolitakse peamiselt linnakorteritest, need on 30-40aastased lastega pereinimesed, kes tahavad „maale“ kolida. Juba praegu on uuselanikud külaelanike seas ülekaalus. Lisaks on Muratsi sadam kõige linnalähedasem merelepaas.

Muratsi puhul jääb mulje, et linn tikub vägisi küla piiridesse.

Seltsielu

Muratsis puudub ühine külaelu. Muratsi Sadama Seltsis on 11 liiget, ülejäänud inimeste huvi külaarengu vastu on väidetavalt suur. Küla uuselanikud on tegusad inimesed, kellel on ühised majanduslikud huvid asjade ajamisel, seega nähakse külaseltsi edendamisel peamist rolli uuselanikel. Siiski puudub külaelanikel hetkel kooskõlmiskoht.

Külale iseloomulikud kohad

Kõige iseloomulikumaks peetakse Muratsi sadamat, mille arendamisega tegeleb Muratsi Sadama Selts. MTÜ on loodud valla omandis oleva sadama haldamiseks ning tegutseb elanikkonna huvides. Hetkel

kasutavad sadamat kohalikud elanikud kalastuseks ning kalastusvarustuse hoidmiseks. Külaelanike ühistöö tulemusel on sadama-ala korrastatud ja aiaga piiratud.

Muratsi puhul tekib mulje elitaarse ja vernakulaarse vastandumisest: jahiomanikele kavandatav faarvaatriga sadama juurde tahetakse ehitada külaseltsi kogunemiskohana mõeldud uus sadamahoone koos pallimänguplatside ja laste mänguväljakuga.

Iseloomuliku kohana nimetati ka külatee ääres paiknevaid mõisavaremeid.

***Muratsis loodetakse luua
külakeskus uude
sadamahoonesse.***

Tulevikunägemus

Kuussaare eeslinn, kus elavad keskmisest jõukamad ja aktiivsed linnast maale kolinud elanikud.

Küla seltsimaja sadama juures: ühiskasutatav sadamahoone seltsielu keskusena koos võrkpalli- ja külaplatsi ning lasteatraktsioonidega. Külaselts hõlmab 20-30 uuselanikest peret, kes käivad aktiivselt koos.

Väljaehitatud jahisadam valla ja lähivaldade elanikele, kuid mitte turismisadamana.

Linna ja küla vahel on bussiühendus väljakujunenud, lisaks kulgevad kergliiklusteed Vaivereni või vähemalt linna äärest Muratsi ristini.

VASAKULT: Muratsi sadam, sadamahoone, uuselamu keset küla, tihe uusarendus Pihla maantee ääres

4.5 Tagamaa külade elukeskkond

Tagamaa külade kohta saime uuringu käigus märksa rohkem andmeid kui linnalähedaste külade kohta. Tagamaa külade tulemusi saab seega kasutada esialgsete järelduste tegemiseks erinevuste kohta linnalähedastest küladest. Kajastame antud uuringus kõigi uuritud külade tulemusi suhteliselt detailselt, kuna esiteks ei ole varem sellelaadset uuringut külades tehtud ning teiseks tahame näidata tagamaa külaelu eristumist linnalähedastest küladest. Kõige usaldusväärsemaks võib pidada Pähkla ja Laadjala tulemusi, kus vastuseid koguti külakoosoleku korras. Viimane on üheks heaks näitajaks küla seltsielu aktiivsuse kohta. Ülejäänud külade (Aste-Haamse, Irase-Kellamäe, Saia-Jootme) puhul toetume üksnes intervjuude tulemustele.

Igale külale esitasime uuringu jooksul järgmisi elukeskkonna väärtusi puudutavaid küsimusi:

- seltsielu aktiivsus;
- külale iseloomulikud kohad;
- külainimestele isiklikult olulised kohad;
- probleemsed kohad külas;
- külaelanike seotus Kuussaarega;
- tulevikunägemus külaarengust.

Aste ja Haamse

Aste küla on kolhoosiajal loodud korruselamutega asustus, kus on vaid seitse eramaja. Haamses asub paar eakamate inimestega majapidamist. Külakollektiiv puudub, kuigi varem on külaelu noorte initsiatiivil toiminud. Varem oli Aste küla sümboliks iga-aastane suur jaanituli. Viimasel ajal on noored jälle ühiselt tegutsema hakanud, korraldades jaanituld.

Märksõnad:

magala
kõik tunnevad kõiki
saare parim bussiühendus

*Aste on magalaküla, kus
noored üritavad külaelu
taaskäivitada.*

Iseloomulikud kohad

Nimetati Haamse hobusetalli ning selle juures asuvat kogunemisplatsi, kus on jaanitulesid korraldatud, ning läheduses tegutsevaid hobusekasvatusi.

Tulevikunägemus

Aste alevikuga ühinenud.
Kergliiklustee Aste külast Kuressaarde välja.
Noorte initsiatiivil rajatud põllurallirada.

Irase-Kellamäe

Märksõnad:

õnnelik küla
korrastatud elamud

Seltsielu

Irasel ja Kellamäel veavad külaelu aktiivsed naised. 2008. aastal moodustatud külaseltsing loodi elutingimuste parandamiseks – tegeletakse infrastruktuuri arendamisega ning seltsielu korraldamisega. Hetkel rajatakse uut kiigeplatsi jaanipäeva pidamiseks ning korrastatakse endist heinakuivatit seltsimajaks. Irasel-Kellamäel peetakse traditsioonilisi üritusi ning ollakse optimistlikud ja entusiastlikud külaelu tuleviku suhtes.

*Irase on ilus küla, kuna elanikud
hoolitsevad oma koduümbruse eest
ja harrastavad iluaiaandust.*

Iseloomulikud kohad

Külavanema sõnul on kohalikele elanikele südamelähedane endine jaanituleplats, millega on uuel omanikul siiski uued plaanid, mis ei kattu külaelanike nägemusega. Lisaks võib Irase külale iseloomulikuks pidada heakorrastatud krunte ja külaelanike seas populaarset iluaiaandust.

Probleemsed kohad

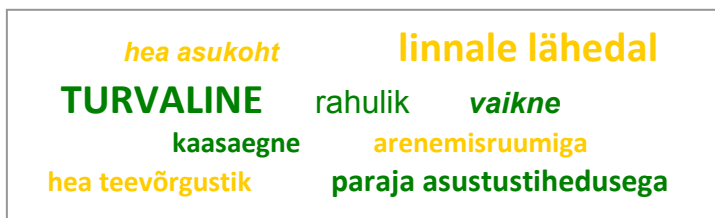
Kuigi Irase on heakorra poolest eeskujulik küla, on Kellamäel probleemiks võsastunud teeääred.

Tulevikunägemus

Maastikupildis järjest vähem loomi ja põlde, rohkem korrastatud talusid ja aedasid.

Pähkla

Pähkla on kolhoosiaegne küla, mida ilmestavad lagunevad suurlaudad, mõisaparki rajatud korruselamud läbisegi eramajadega. Pähkla elanikud elavad paljuski möödunud aegade nostalgias, mil toimis aktiivne külaelu ning suheldi palju naaberkülade elanikega. Praegu on küla mõtteliselt kaheks jagunenud – korrusmajade piirkond ja eramajade piirkond, mille vahel laiutavad põllud. Kusjuures külas tegutseb vaid üks talunik. Pähklalased iseloomustavad oma koduküla joonisel 33 toodud sõnadega.

Joonis 33. Pähklale iseloomulikud märksõnad

Pähkla puhul tuli selgesti välja turvalisuse olulisus, mida võib seletada ka vastajate keskmise vanusega – 46 aastat. Pähklat peetakse küll turvaliseks elukohaks (*puudub kuritegevus*), kuid turvalisust saaks veelgi parandada:

...kihutamist tuleks ohjeldada

...turvalisust saab tõsta naabrivalve korraldamisega

Seltsielu

Kuigi Pähklas puudub hetkel külaselts, on seal tunda kohalike inimeste valmisolekut külaelu taas käima lükata. Praegu kavandatakse küla keskel asuva lauda kõrvale jaanituleplatsi. Külaelu aktiveerimiseks tegid kohalikud elanikud järgmisi ettepanekuid:

...tuleks rohkem ühisüritusi (jaanipäev, vastlad, aastavahetus) korraldada

...elanikud tuleks küla ajalooga kurssi viia

...võiks luua kas või väikese kooskõimiskoha

...võiks korraldada küladevahelisi spordivõistlusi ning ühiseid külapäevi

...Rehe laut tuleks noortele kooskõimiskohaks korda teha

Külale iseloomulikud kohad

Väga selgelt eristus kolm kohta:

1. mõisa viinaköögist külakelder, mida varasematel aastatel kasutati aktiivselt külainimeste kokkusaamiskohana, kuid mis nüüd kuulub Pähkla kalapüügikompleksi;

2. arheoloogiamälestisest Põhjatu ohvriallikas (*ainus asi, mida külalistele näidata*), mis asub nüüdseks samuti erakrundil, Pähkla kalakasvatuse aladel, kuid millele on kohalikel elanikel tõkkepuust hoolimata vaba juurdepääs;

3. Pähkla hooldekodu piirkonna tööandjana ning selle saal külainimeste kogunemiskohana.

Veel mainiti palju Pähkla kalapüügikompleksi ja Pähkla kalakasvatust ning sigalat.

Pähkla elanikud on üksmeelel küla tunnusobjektide osas: külakelder, ohvriallikas ja hooldekodu.

Isiklikult olulised kohad

Pähkla elanikele on paljud kohad olulised seoses mälestustega: Aste endise koolikohana, külakelder varasema kooskõimiskohana, Pähkla mõis noorusaja kohana ning Saia surnuaed ja Kudjape kalmistu. Paljude jaoks on oluline ka Põhjatu allikas, mida nimetati *maagiliseks kohaks, kus saab muremõtted unustada*.

Probleemsed kohad

Väga selgelt eristus sigala kui kõige problemaatilisem objekt Pähkla külas. Põhiliseks probleemiks on sigalast tulev lägahais, mis vähendab elukeskkonna kvaliteeti:

*...suvel haiseb terve küla, vahel matab tõesti hinge
 ...sõnnikuhoidla: peal 0,5 m mulda, all 2 m vett – kes eksib, see upub!
 ...no mis maakoht see ilma haisuta on? siiski loodaks meetmeid haisu vastu
 ...sigala lähedus ongi vist põhjuseks, miks siia uusi elanikke ei tule*

Lisaks mainiti probleemsetena auklikke külavaheteid ning varisemisohtlikke Rehe lauta ning kortermajade lähedal asuvat eraomandis kuuri. Samuti bussipeatust, mis asub külakeskusest liiga kaugel.

Pähkla elukeskkonda mõjutab negatiivselt sealne sigala.

Seotus Kuressaarega

Enamik kasutab linnasõiduks autot või autot ja bussi. Pähkla elanikke seob linnaga igapäevaselt töökoht, koolid, esmatarbekaupade ja teenuste hankimine. Pähklalased tunduvad tihti külastavat oma linnas elavaid tuttavaid.

Tulevikunägemus

Pähklas uusi elanikke ja uusi elumaju, kuigi *põllule ehitada pole eetiline*. Külapildis on vanad hooned kas lammutatud või korrastatud ja neile uus otstarve leitud. Külaselts tegutseb aktiivselt ja omab kooskäimiskohta koos kiigeplatsiga. Lisaks läbib külakeskust Kuressaare buss.

VASAKULT: Pähkla hooldekodu, korterelamud endises mõisapargis, lagunev laut ja tulevane külaplats, Põhjatü ohvriallikas

Saia ja Jootme küla

Märksõnad:

juurdekasvuta külad

Seltsielu

Praegu ei toimu külades aktiivset külaelu ning viimase kümne aasta jooksul on sinna kolinud vaid paar uut peret. Samas ei kolita Saialt-Jootmelt minema, vaid käiakse sealt linna tööle. Endise külavanema sõnul peaks vald külainimesi rohkem tagant tõukama, et seltsielu jälle elavneks nagu sovhoosiajastul, mil toimusid külakokkutulekud ja koostati külaraamatuid.

Vallal on oluline roll Saia ja Jootme elanike külaaktiivsusele õhutamisel.

Iseloomulikud kohad

Endine külavanem pidas kõige iseloomulikumaks kohaks Saia kalmistut, mainides ka Saia kauplust ja Lantsiotsa majadegruppi.

Laadjala

On tunda, et laadjalaste identiteediloomises on oluline praeguseks hajali valgunud küla ajalooline keskus ning hajaküla ümbritsev loodusmaastik. Võib väita, et laadjalased ankuravad küla identiteedi pigem kultuuripärandi külge ning enda identiteedi loodusobjektide külge (vt joonis 34). Paljud vastanutest tegelevadki talupidamise ja põllumajandusega: 14 vastajast olid 4 ettevõtjad.

Laadjalased väärtustavad oma külas kultuuripärandit ja looduskeskkonda.

Joonis 34. Laadjala iseloomustavad märksõnad

Seltsielu

Laadjala on hea näide aktiivsest külakogukonnast, kus on jõutud arusaamale, et kui ise midagi ei tee, siis jääbki tegemata. Teiste uuritud küladega võrreldes võib Laadjala aktiivse elanikkonnaga külaks pidada, millele aitab oluliselt kaasa talgutööde korras renoveeritud küla seltsimaja. Külakeskuse olemasolu võimaldab külaseltsil koos käia ning pakub elanikele ühistegevuste korraldamise ja harrastamise võimalusi. Füüsiline kooskäimiskoht on kui mootor, mis ajendab uutele ühistele ettevõtmistele, panustades sel moel elukeskkonna parandamisse ja külaelu arendamisse. Seda enam, et endise mõisa töllakuuri renoveerimisel osalesid kohalikud elanikud – laadjalaste puhul on tunda, et nad on seltsimaja üle uhked: *ühisloomingu väärtus, üheskoos renoveeritud.*

Laadjala on hea näide aktiivsest külakogukonnast, kus on ühisjõuga rajatud seltsimaja.

Laadjalas toimuvad mõned traditsioonilised üritused, kuigi saaks palju rohkem ja paremini:

...kahjuks ei ole need traditsiooniks kõikidele elanikele
...tegeleda tuleks nendega, kes on kunagi noorena lahkunud, et nende peredele kodukoha tunnet tekitada
...seltsimaja võiks olla aktiivsemas kasutuses (nt leivaküpsetamine ja turustamine)
...naaberküladega võiks aktiivsemalt koostööd teha: talunikud saaksid pakkuda oma teenuseid ja huviringidel oleks rohkem inimesi kaasatud

Külale iseloomulikud kohad

Laadjala puhul tuleb selgelt välja kolm kõige iseloomulikumat kohta: seltsimaja, mõisavaremed ning bussiootepaviljon, mis asuvad teineteisele lähestikku ajaloolise küla südames. Kõige iseloomulikumaks kohaks peetaksegi küla seltsimaja, millel on praktiline väärtus külakoosolekute ja huvitegevuse arendamisel, esteetiline väärtus korrastatud maja näol, ajalooline väärtus mõisa töllakuurina teenimise ajast ning miljööline väärtus külakeskuse ilmestamisel.

Selgelt eristub kolm kõige iseloomulikumat kohta külas: seltsimaja, mõisapark ja bussiootepaviljon.

Teine iseloomulik koht on endine mõisahoone ümbrus, mida väärtustatakse eelkõige ajaloolisest perspektiivist ning seoses isiklike mälestustega. 1970ndatest pärinevat nõukogudeliku arhitektuuriga bussiootepaviljoni väärtustavad külaelanikud eelkõige praktilise külje pealt: bussitranspordi kasutamise kõrval asuvad seal külaelanike postkastid ning külasuhtluses vajalik teadete tahvel.

Külale iseloomulike kohtadena nimetati veel ajaloolise Rumma vesiveski kohta (*ürgne loodus, väga kaunis ümbrus*), osana kohalikust folkloorist Tehvena monumenti-ajahammasratast (*rahvas teab*), kiigeplatsi, Metsa Johani talu (*elujõuline talu, teistele eeskujuks*) ning mõisavahi talukohta Laisemetsas (*kena jalutuskoh*).

Isiklikult olulised kohad

Esimese kohana nimetasid kõik enda talu või kodukohta, eakamad vastajad ka oma sünnikohta. Muus osas ei erinenud isiklikult väärtuslikud kohad eriti külale iseloomulikest kohtadest. Seltsimaja ja mõis said siingi palju vastuseid. Uute kohtadena nimetati rekreatsioonialadena Kaarma oja kaldaid, Põduste jõge ja Langi peakraavi ning Põduste-Upa hoiuala (Natura 2000 ala), kinnikasvanud karjateesid (*varjulised, aga põnevad kohad*).

Probleemsed kohad

Laadjala probleemsed kohad seostuvad infrastruktuuriga: Leisi maanteed peetakse bussile kõndivatele lastele ja täiskasvanutele ohtlikuks:

- ...autode suur kiirus, liiklusõnnetuste oht*
- ...mõlemad sillad ohtlikud kohad*
- ...maantee ülessõidust ei saa suured masinad talvel üles*
- ... vaja oleks kergliiklusteed*

Laadjala probleemid seostuvad infrastruktuuriga: teede halb olukord ning mitterahuldav bussiühendus linnaga.

Lisaks nimetati halvas korras olevaid külavaheteid:

- ...Hargi teed ei aeta valla poolt lahti ja see vajab remonti*
- ... riigimaanteed head, külateed vajavad remonti*
- ...postkastid peaks koduteedele panema*
- ... kergliiklustee võiks olla*

Mainiti ka liigvett ja üleujutusi Sülla soos, metsamaadel ja põldudel (Kopli ja Kasemetsa aladel) ning Laadjala-Kiratsi piiril suuri prügimägesid, mille läheduses viiakse igal aastal metsa alla prügi juurde.

Seotus linnaga

Laadjalased on tihedalt Kuressaare linnaga seotud. Igapäevaselt ostetakse linnast esmatarbekaupu, viiakse lapsed kooli (vastajate keskmine leibkond oli 3,9 inimest) ning käiakse tööle. Seltsitegevust, huviringe ja sportimisvõimalusi (sh jalutuskäike) harrastatakse linnas samuti paar korda nädalas. Keskmiselt igakuiselt külastatakse kultuurisündmusi, kasutatakse avalikke ja erateenuseid ning kohtutakse tuttavatega. Harvemini kasutatakse linnas mereäärt ning käiakse kohvikus või restoranis. Keskmiselt kord aastas külastatakse spaad ja turismiattraksioone.

Küla ja linna vahel liigeldakse põhiliselt bussi ja autoga. Külasiseselt liigeldakse peamiselt jalgsi ja rattaga.

Linna ja küla vahelise ühistranspordiga ei ole laadjalased üldsegi rahul: linna ja küla vaheline buss käib päeval liiga harva, viimane buss linnast tuleb liiga vara ning nädalavahetusel ei pääse külainimesed hommikustele kirikuteenistustele.

Tulevikunägemus

Loodusmaastiku potentsiaal on külaelanike poolt paremini ära kasutatud: loodud on matka- ja loodusrajad, metsad on korrastatud ning külakeskusesse paigaldatud plakat loodusväärtuslike objektidega.

Küla ja linna vahel on parem bussiühendus.

Tekkinud on uusi elamuid külaringi ääres, kuid krundi suurus on vähemalt 1 ha, samuti on vanad talukohad uute elanike poolt kasutusse võetud.

Kohalikud talunikud müüvad kohapeal oma talutoodangut, peamisteks klientideks on linnaelanikud.

Unistuste elukoht

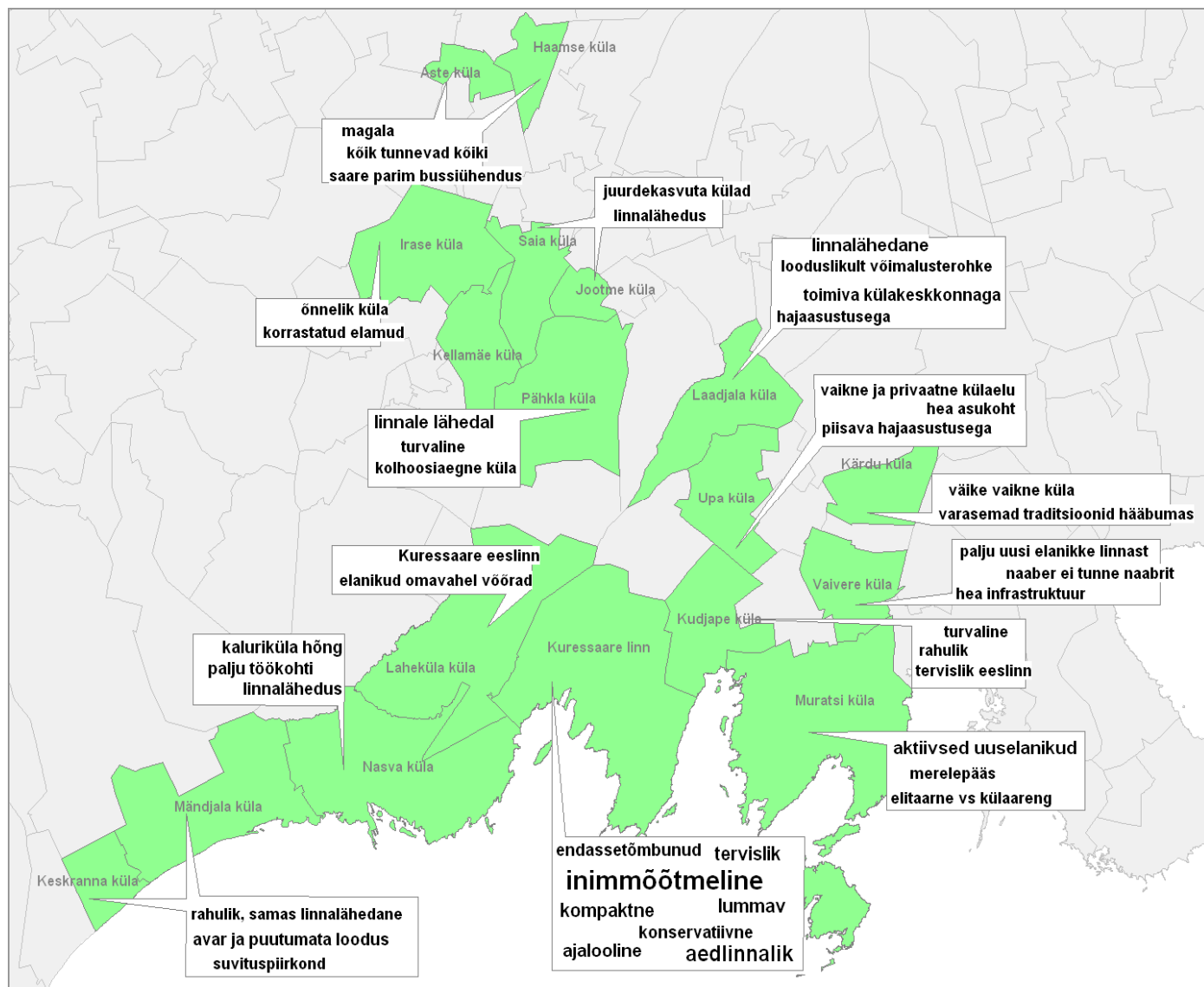
Tundub, et Laadjala elanikud on õnnelikud inimesed – nad elavad oma unistuste elukohas! Kõik vastajad nimetasid selleks oma praeguse kodukoha, tuues põhjuseks sellesama linnaläheduse ja suure maantee ääres paiknemise. Neile vastandati piisavat eraldatust, looduslähedust ja rahulikku elukeskkonda. Kusjuures vastajate hulgas oli vaid 3 põlist elanikku, ülejäänud olid pärit Kuressaarest, mujalt Saaremaalt või väljastpoolt Saaremaad. Laadjala kui unistuste elukohta võib põhjendada ka see, et vastajad on Laadjala külas elanud keskmiselt 18 aastat (kõige vähem 3 aastat, kõige rohkem 78 aastat).

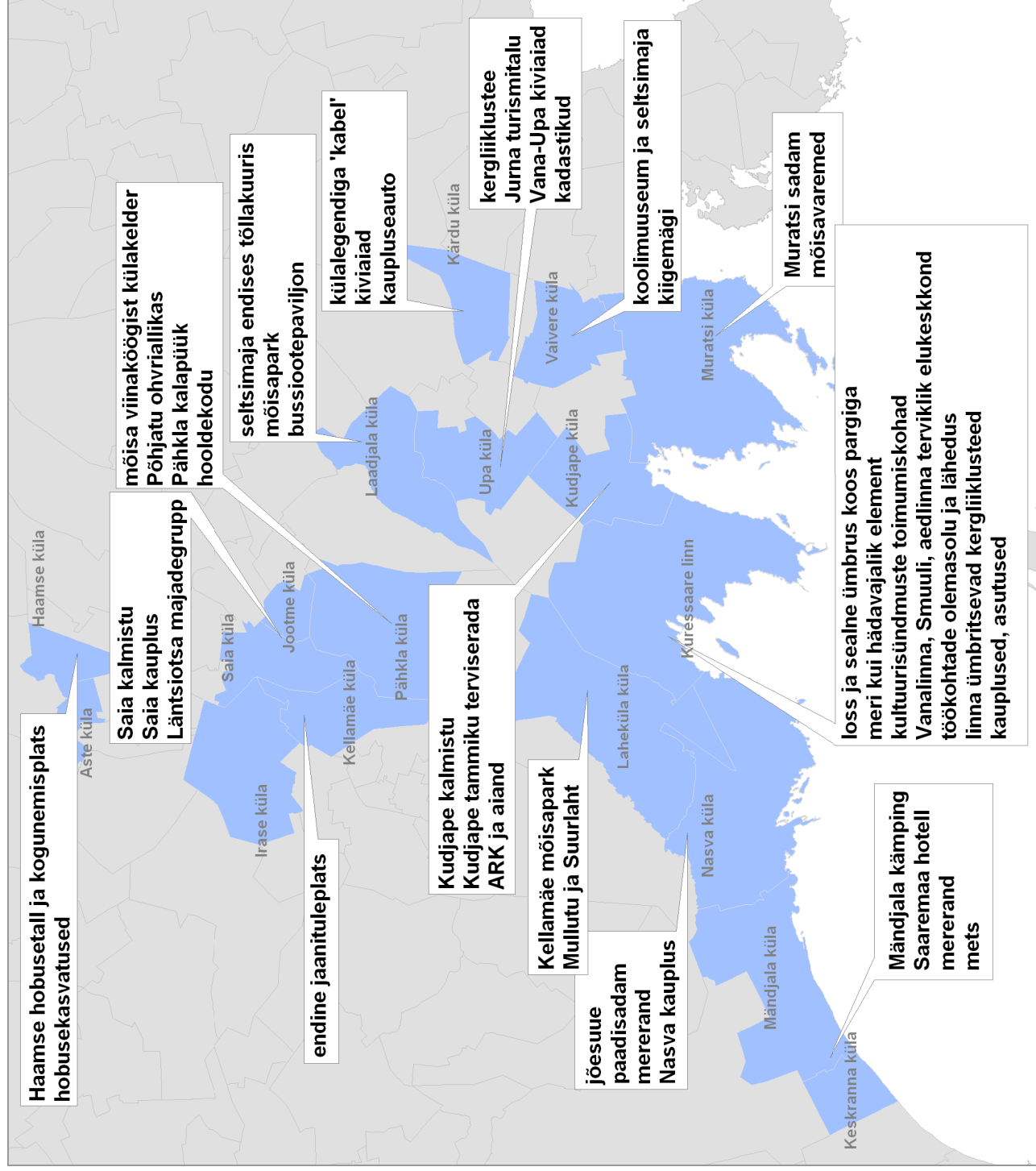
VASAKULT: Laadjala seltsimaja ehk endine töllakuur, Laadjala bussiootepaviljon

4.6 Elukeskkonna koondkaardid

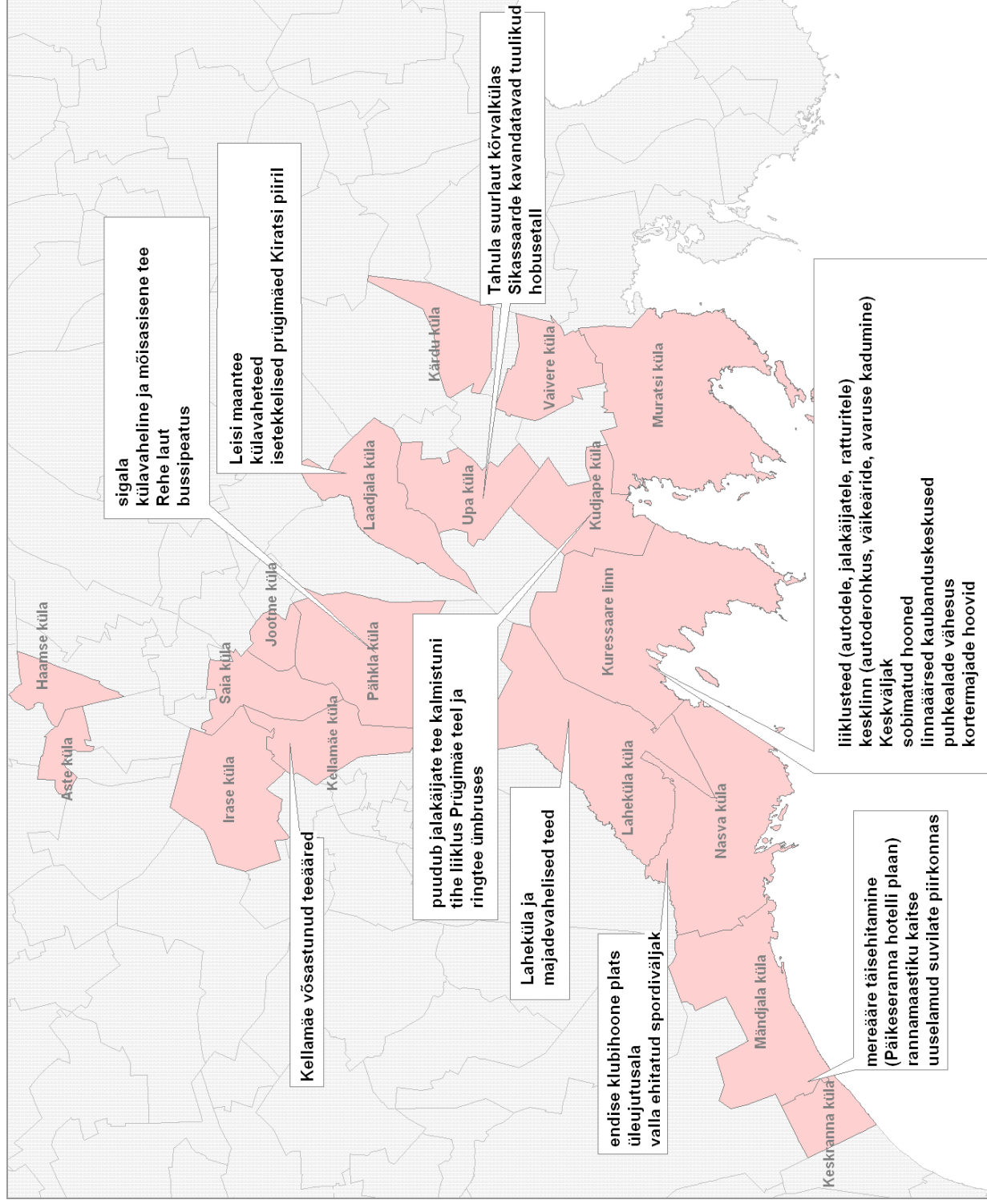
Koondkaartidel on kokkuvõtvalt kujutatud kogu uuringuala põhilised tulemused: piirkondade identiteedid (joonis 35), piirkondade iseloomulikud kohad (joonis 36) ning piirkondade probleemsed kohad (joonis 37). Koondkaartide abil saab ühtlasema pildi linna ja külade vahelistest seostest ning erinevustest.

Joonis 35. Identiteedid uuringualal.

Joonis 36. Iseloomulikud kohad ja väärtused uuringualal.

Joonis 37. Probleemsed kohad uuringualal.

5. JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

5.1 Kuressaare linnaruum

Käesoleva uuringuga tuli väga selgelt esile, et oma elukeskkonnana väärtustavad inimesed ajalooliselt välja kujunenud, terviklikult planeeritud ning mitmekesiseid võimalusi pakkuvat linnaruumi. Sellise keskkonna saavutamiseks on vaja linna ühtse ja suunatud tervikuna arendada, mitte üksikute osade kaupa erahuvist lähtuvalt.

Linna tuleks arendada ühtse suunatud tervikuna, mitte üksikute osadena.

Samal ajal tuleb mitmete teemade (kergliiklusteed, rohevõrgustik, kaubandus ja teenindus) puhul arvestada ka linna lähikülade ja tagamaa arengutega. Seetõttu on igati mõistlik koostada ühine planeering, kuna Kuressaare linn ja selle lähiümborus on igapäevaselt väga tihedalt seotud ning toimivaid lahendusi ei saa ühepoolselt ja kokkuleppeid saavutamata luua.

Uudsete lahenduste puhul tuleb arvestada suhteliselt konservatiivsete kuressaarlaste arvamustega.

Kuressaare elanikest vastajad ei ole muutustele väga avatud, pigem eelistatakse olemasolevaid ja aastate jooksul väljakujunenud lahendusi, eriti ehitatavas keskkonnas. Uute hoonete ja lahenduste planeerimisel tuleks nende vajadust ja väljanägemist paremini põhjendada.

Kuressaare identiteedis on vana ja traditsiooniline kesksel kohal. Kuressaare märgiliseks objektiks on loss ja selle ümbrus koos pargi ja merega. Seda kohta ei tähtsustatud mitte ainult piirkonna identiteedina, vaid sellega olid seotud mitmed isiklikud aspektid. Võttes arvesse Kuressaare identiteedi, on mõistlik soodustada hubase ja inimhõõtmelise linna edasikestmist. Kindlasti tuleb säilitada ajaloolised objektid ning nendega seotud ümbruskond: loss ja sealne pargiala, Raekoda, Keskväljak ja vanalinn, mereäär ja sealne puhkeala.

Lisaks sellele tuleb kaitsta omanäoliste piirkondade miljööd eeskätt kesklinnas, vanalinnas, aedlinnas, Tori piirkonnas. Seda saab teha iga piirkonna vajadustest lähtuvate ehitusreeglite kaudu. Sellega seoses on vajalik ka linnaosade või piirkondade määramine, et välja selgitada ja kinnistada ühtse identiteedi ja väärtustega piirkonnad koos vastavate ehitustingimustega. Ametlikud linnaosad või piirkonnad oleksid samuti heaks töövahendiks üldiste arengute välja töötamisel ja linnaruumi mõistmisel.

Linnapiirkondade omapära säilitamiseks tuleks linnaosad ametlikult määratleda.

Kindlasti tuleks ühisplaneeringuga määrata väljakujunenud ilmega linnaosades kruntide miinimumsuurused, ehitusmahtude ja kõrguste piirangud ning nõuded väikevormidele, kuna uued hooned on olemasolevat keskkonda valdavalt ignoreerinud ning selle kaudu piirkondade terviklikkust ja väärtust kahandanud. Kogu Kuressaare territooriumile tuleks seada korruselisuse piirang, valdavalt peaks tegu olema 1-2korruseliste hoonetega, millel maksimaalselt 3-4 korrust. Piirang tagaks hubase väikelinna ilme säilimise.

Väikelinna identiteedi säilitamiseks tuleks kogu linnale seada korruselisuse piirang.

Kuressaares tuleks leida võimalusi linnaruumi tiheduse ja mitmekesisuse säilitamiseks, et linn ei hajuks laiali ega kaotaks oma kompaktsust. Pigem oleks vaja leida võimalusi tühjade hoonete kasutuselevõtuks eelkõige elamis- ja kaubanduspindadena, selmet ehitada uusi. Linna laiendamiseks

otseselt vajadust ei ole, pigem tuleks tihendada, kasutusele võtta ja korrastada linna piirides olevaid piirkondi. Mitmekesise linnaruumi loomiseks tuleb soodustada teenuste ja väikeäride toimimist kesklinnas ning luua avalikke või poolavalikke funktsioone korterelamupiirkondadesse.

Kuressaare linna probleemid on valdavalt seotud praktiliste küsimustega ja need on koondunud pigem kesklinna piirkonda, tänavatele, korterelamute piirkondadesse ja linna sissesõidu alasse. Vaja on välja arendada loogiline liiklusskeem, mis oleks samas jalakäijasõbralik. Kergliiklusteed tuleks välja arendada ka linna sees, mitte ainult linnast väljapoole, et tekiks uksest ukseni mugava juurdepääsu võimalus.

Puudu on heakorrastatud parkidest ja puhkealadest, mis peaksid asuma ka tihedalt asustatud kortermajade läheduses ning olema ühtlaselt linnaruumis hajutatud, et kõigil elanikel oleks neile mugav ligipääs. Koostööd tuleks teha Kaarma vallaga ümbritseva loodusmaastiku säilitamise ja korrastamise nimel, et linna äärtes säiliks looduslikud puhkealad ning mitmekesise looduskeskkonnaga rohevööndid.

Liiklusskeem vajab arendamist, linn peaks muutuma jalakäijate ja jalgratturite suhtes sõbralikumaks.

5.2 Külade elukeskkond

Küladele iseloomulikud tunnused

Kõik uuritud külad rõhuvad linnalähedusele kui peamisele eelisele külaelu puhul – Kaarma valla kontekstis asuvad külad tõesti linnale lähedal, kuigi nt Muratsist sõidab autoga Kuressaarde 5 minutiga, samas kui Aste külast umbes 25 minutiga.

Külade suur sõltuvus linnalähedusest peaks ajendama linna ja valla koostööle bussühenduste parandamisel.

Külaelanikele on linnakeskkond elutähtsaks pikenduseks, pakkudes peamiselt töö- ja koolikohti ning esmatarbekaupasid ja teenuseid. Siit tulenevalt peab Kuressaare linn ja Kaarma vald tegema tõhusat koostööd, et rahuldada linnast maale ja maalt linna liikuvate elanike vajadusi, parandades eeskätt ühistranspordivõimalusi. Põhiliseks probleemiks on külaelanikele nädalavahetuste bussiliikluse hõredus ning õpilastele kooli ja kodu vaheline puudulik bussiliiklus.

Isegi kui mingis külas ei toimu aktiivset seltsielu, tunnevad kõik külaelanikud oma kodukoha üle uhkust. Uhkuseallikad võivad olla erinevad: nt Kärdu pole ühtegi söötis põldu, Mändjalas ei kogune noored kuhugi pätti tegema, Nasval pole ühtegi töötut ega kortermaja. Külainimeste ja külainitsiaatorite vaimustus ja uhkus oma koduküla üle näitab selgelt, et külaelu on hinnas ning et igal külal on tugev identiteet. Samas, kui tegu ongi oludega kohanemise strateegiaga, on siiski oluline külade väärtusi

Külaelanike arvamusega arvestamine tagab külade identiteedi kajastamise planeeringutes.

austada ning nendest identiteedilistest signaalidest planeerimisel lähtuda. See, kuidas külaelanikud näevad oma kodukohta, peaks ka ühisplaneeringu põhimõtetes kajastuma. Kõige kindlam viis seda teha on külaelanikke jätkuvalt planeeringuprotsessi kaasata ning väiksemate valla tehtavate planeeringute puhul (nt sotsiaalobjektid) kohalike elanike arvamust küsida.

Kõigi uuritud külade puhul toodi välja, nii vanade kui uute külaelanike puhul, et oma kodu ümber oleks avarust ja teatav distants naaberkrundiga – küladesse ei taheta linnalist tiheasustust, vaid soositakse hajaasustuse jätkamist. Põhjendusena tuuakse külaelme rikkumist, maaelule omapärase identiteedi lõhkumist ning ebaeetilisust. Seega ei tohiks küladesse püstitatavate uuselamute krundid olla väiksemad kui 1 hektar. Lisaks rõhutavad külaelanikud, et uuselamute asemel tuleks esmalt kasutusele võtta tühjaltseisvad talukohad ning alles siis võib

Kõik külad soosivad hajaasustust – uuselamute krundid peavad olema vähemalt 1 ha suured.

uusi elamuid ehitama hakata. Uuselamute arhitektuur peaks paljuskki lähtuma olemasolevast külailmest ja taluarhitektuurist. Seda põhimõtet kinnitasid ka vastajate seas üksikud uuselanikud.

Uued elanikud on kõikidesse küladesse teretunud, ka seetõttu ei karda ükski uuringualune küla väljasuremise ohtu. Üldiselt võib Kaarma valla lõunaosa külasid elujõulisteks pidada.

Järeldused ja soovitused linnalähedaste külade kohta

Linnalähedaste külade ruumilist identiteeti mõjutab märkimisväärselt arendussurve ning kinnisvarabuumi tagajärjed külamaastikus (tükeldatud kruntidel uuselamud koos puuduliku infrastruktuuriga). Tagamaa küladega võrreldes suurema arendamissurvega linnalähedastes külades rõhutakse väga olulise teemana hajaasustuse säilitamisele – maainimestele on oma privaatne ja rahulik elamisruum äärmiselt oluline. Seetõttu ei taheta enam näha linnaliste 0,2 ha suurte kruntide tekkimist metsa alla või põldude peale, vaid nõutakse vähemalt 1 ha suuruseid uuselamukrunte.

Linnalähedased külad võitlevad arendamissurve vastu hajaasustuse säilitamisega.

Linnalähedaste külade identiteeti määravad suuresti linna kulgevad kergliiklusteed. Need kujutavad endast väga olulisi ühendajaid linnaga, võimaldades külaelanikel tervisesporti teha ning jalakäijatel-ratturitel turvaliselt külade ja linna vahel liigelda. Tundub, et kergliiklustee on iga linnalähedase küla unistus ning valla plaanid liiguvad ka selles suunas. Seega võib kergliiklusteid pidada säästvaks lahenduseks linnalähedase autoliikluse vähendamisel, mis panustavad samal ajal küla- ja linnaelanike tervislise eluviiside viljelemisse. Seega tuleks kergliiklusteede terviklik võrgustik välja ehitada, seda ka linnasiseselt.

Kergliiklusteed on lahutamatu osa külaelu identiteedist.

Linnalähedastes külades rõhutatakse linna ümbritseva rohevööndi tähtsusele – linnapiiridest väljudes peaks avanema mitmekesine looduskeskkond, mis oleks atraktiivseks puhketsooniks nii linna- kui ka külaelanikele. Ühe sellise kohana pakuti Sikassaare raba, lisaks lahutab Nasvat ja Kuressaaret looduskaitse all olev Linnulaht. Rohevööndi olulisus tuli samuti välja Kuressaare elanike vastustest.

Linnapiiridest väljaspool peaks olema kaitsealune rohevöönd.

Kuigi linnalähedust peetakse esmatähtsaks väärtuseks külaelus, ei näe kõik linnalähedased külad ette tulevikus linnaga ühisemist. Linnalähedaste külade passiivsemat seltsitegevust (tagamaa küladega võrreldes) võib seletada asjaoluga, et linn oma erinevate võimalustega on niivõrd lähedal. Linnalähedus on seega takistuseks külaelu aktiivsemaks muutmisele, kuid samas näib selgelt, et külade uuselamutesse kolinud inimesed ei olegi seltsitegevusest huvitatud. Erandiks on siin Muratsi, kus külaelu soovivad peamiselt uusasukad käivitada. Siiski võiksid kõik külaelanikud oma elukeskkonna pärast muret tunda ning selle arengusse panustada. Oma krundi tarastamise kaudu teiste elanike ligipääsu tõkestamine on sellele risti vastupidine tegevus, millest ilmneb ka uuselanike teadmatust kohalikest oludest (nt külaelanike seas soositud metsarajad, seenekohad jne).

Külade uuselanike jaoks peaks soodustama elukeskkonda panustamist.

Järeldused ja soovitused tagamaa külade kohta

Tagamaa külade ruumilist identiteeti ei kujunda niivõrd arendussurve, pigem oodatakse küladesse uusi elanikke ja elamuid. Tagamaa külade elukeskkonda mõjutavad tugevalt põllumajanduslikud tootmisüksused (suurfarmid ja -ladad), seda eelkõige negatiivsest aspektist seoses jäätmereostusega. Kuigi võib mõelda, et pole maaelu ilma haisuta ning et agraarüksused on samaaegselt ka tööandjad, saab tänapäevaste tehnoloogiatega näiteks sigalahaisu vähendada või koguni likvideerida. Siin ongi vallal oluline roll külaelanikele soodsama elukeskkonna loomisel.

Tagamaade elukeskkonda mõjutavad negatiivselt põllumajanduslikud tootmisüksused.

Uuritud tagamaa külade hulgas leidis sovhoosiaegseid asumeid (Pähkla küla, Aste küla), kus külapilti ilmestavad siamaani tollase aja sümbolid. Külaelanike sooviks on tühjaltseisvad ja lagunevad hoones kas lammutada või ühiskasutusse võtta. Sellistes külates, kus varasem külaelu oli sovhoosi ümber koondunud ning kollektiivselt korraldatud, tundub nostalgitsemine eriti tugev olevat.

Aktiivsetele külakogukondadele on hädavajalik külaplatsi ja kogunemiskoha olemasolu.

Samas on tagamaa külates linnalähedaste küladega võrreldes märgatavalt aktiivsem seltsielu. Külaseltsi toimimise, ühistegevuste ning huviringide korraldamisega korvatakse linna „kaugust“. Neis külates panustatakse pigem enda ühisüritustele kui linnavõimalustele. Linnast eemal on koostegemise soov tunduvalt suurem kui linnalähedastes külates. Siin on planeeringuliselt oluline tagada aktiivsele külakogukonnale külaplats ja külaelanike kogunemiskohad. Külaplats tundub olevat üks tugevamaid küla seltsielu sümboleid, kus tähistatakse jaanipäeva. Külakeskus on väga oluline eelkõige noorte ja aktiivsete külaelanike kogunemiskohana.

Elukeskkonna väärtustest peavad tagamaa külad kõige olulisemaks turvalisust. Lisaks naabrivalvele on oluline ka liiklusohutus ning bussiühenduse kättesaadavus. Mitmes külas (Laadjala, Pähkla) tunti muret selle üle, et koolilapsed peavad bussi peale mööda tiheda liiklusega maanteed kõndima, kui tegelikult võiks bussipeatusi külade vahel tihedamini olla.

Tagamaa külates hinnatakse turvalisust, sh liiklusohutust ja bussiühendusele mugavat ligipääsetavust.

6. KOKKUVÕTE

Käesoleva uuringuga kaardistasime Kuressaare linna ja selle lähiümbrusesse jäävate Kaarma valla külade identiteeti, ruumi kasutamist ning tajumist ja sealseid elukeskkonna väärtuseid.

Kuressaare linna identiteet on valdavalt seotud ajalooliselt välja kujunenud madala hoonestuse ja tervisliku linna ilmega. Väga kõrgelt väärtustatakse lossi ja selle ümbrust, vanalinna, kesklinna ja aedlinna piirkondi sealse tervikliku ja hubase miljöö tõttu. Väga olulist rolli mängib Kuressaare linna kompaktsus, mis võimaldab paljudesse kohtadesse jalgsi või jalgrattaga liikuda. Linna mugavaks kasutamiseks tuleb säilitada vajalikud teenused ja kauplused, sh töökohad kesklinna piirkonnas ning linna serva luua pigem looduslikke puhkealasid. Lähtuda tuleb ka kohalike elanike vajadustest, mitte ainult turistide või hooajaliste külaliste heaolust.

Kuressaare linna identiteedi ja väärtuste säilimiseks ning mõistlike arenguvõimaluste loomiseks tuleb ühisplaneeringuga suuremat tähelepanu pöörata ehitatavale keskkonnale ning linnaruumi tihendamisele ja mitmekesistamisele. Selleks on vajalik linna eri piirkondade vahel vahet teha ja nende iseloomuliku ilme hoidmiseks piirkondlikud ehitusreeglid kehtestada.

Samas tuleb linnaruumi arendamisel arvestada tugeva planeerimissurvega linnalähedaste küladega, mis pakuvad linnaelanikele oma looduskeskkonnas alternatiivseid elukohavõimalusi ning samas ka puhkevõimalusi. Teisalt jälle on külaelanike elukvaliteet linnaruumist otseses sõltuvuses. Kuigi Kuressaare linnapiir on infrastruktuuriga paika pandud, ei takista see linnal tulevikus laiali valgumast. Linnalähedastes külates ollakse selliseks arenguks valmis, kuid samas soovitakse säilitada „maal“ elamise tunne, mis avaldub hajaasustuse soosimises.

Kuna Kuressaare on linnast eemale jäävate külade jaoks eluliselt vajalik (kuigi vastupidiselt vähem), siis peab ühisplaneering tagamaa küladega eeskätt infrastruktuuri osas arvestama. Siin on oluline moment valla ja linna vaheline koostöö peamiselt ühistranspordi organiseerimisel.

Mitmete elukeskkonda puudutavate lahenduste praktiliseks toimimiseks on vajalik tihe koostöö Kuressaare linna ja Kaarma valla ning omavalitsuse ja erahuvi vahel, kuna jätkusuutlik ja terviklik areng saab toimuda vaid ühise kokkuleppe teel. Üheks selliseks oluliseks kokkuleppeks ongi ühisplaneering, mille käigus pannakse paika arengusuunad ja reeglid, et ühiselt paremat elukeskkonda luua ja sealseid väärtuseid ning identiteeti hoida.

Kasutatud materjalid

Palang, H., Sooväli, H. *et al.* 2005. „Muinsuskaitseliste eritingimuste koostamine Rebala muinsuskaitseala teemaplaneeringule ja põhimäärusele“ lõpparuanne
[http://www.joelahtme.ee/index.php?page=&action=article&article_id=223].

Hansar, L. (toim). 2001. Seitsme Eesti väikelinna identiteedi projekt: Kuressaare. Eesti Keskkonna-ministeerium ja Muinsuskaitseinspeksioon.

Kuressaare linna arengukava 2005-2013 (2020), Kuressaare linn, 2005.

Kuressaare Agenda 21 [<http://www.kuressaare.ee/uus/public/documents/Agenda21.pdf>]

Kaarma valla arengukava 2005-2011

[http://www.kaarma.ee/userimages/00000347_30052007_m22rus_11_lisa_%20_2__arengukava.pdf]

Nasva küla arengukava 2010-2019

[http://www.kaarma.ee/userimages/00000838_Nasva_Kyla_Arengukava2.pdf]

Tahula, Mõisaküla, Lilbi, Upa, Kärdu ja Paimala külade arengukava 2004 - 2009

[[http://www.kaarma.ee/userimages/00000120_Tahula_Mõisakyla_Lilbi_Upa_K2rdu_ja_Paimala_kylade_arenguka va.pdf](http://www.kaarma.ee/userimages/00000120_Tahula_Mõisakyla_Lilbi_Upa_K2rdu_ja_Paimala_kylade_arenguka_va.pdf)]

Laadjala küla arengukava 2005 - 2010 ja Laadjala küla vahearuanne 2009

[http://www.kaarma.ee/userimages/00000204_Laadjala_arengukava_2005-2010.pdf] ja [

[http://www.kaarma.ee/userimages/00000633_laadjala_k_arengukava_2005_2010_vahearuanne_2009.pdf]

Kuressaare linna koduleht

www.kuressaare.ee

Kaarma valla koduleht

www.kaarma.ee

Kodukoha veebileht ja foorum

<http://kodukoht.kuressaare.ee/>

Kuressaare Vikipeedias

<http://et.wikipedia.org/wiki/Kuressaare>

LISA 1

Intervjueeritud huvirühmade nimekiri

Kuressaare linnas:

Kuressaare Noorte Huvikeskus – huvikeskuse juht ja 2 noort

Kuressaare Linna Noortekogu esimees

Kaugtöötajast aktivist

Saaremaa Vene Seltsi 2 liiget

Kuressaare Majaomanike Seltsi 1 liige

Kuressaare Pensionäride Ühenduse 3 liiget

Saaremaa Puuetega Inimeste Koja 2 töötajat

Saaremaa Ettevõtjate Liidu juhataja

Saaremaa Turismi SA esindaja

Aktiivsemates külates:

Laadjala Küla Arendamise Seltsi 3 liiget

Nasva Külaseltsi 5 liiget – külaseltsi esimees, külavanem, külakroonik ning kaks ettevõtjat

Mändjala külavanem

Upa – Jurna turismitalu 2 omanikku

Vaivere ja Kärdu – Kärdu külavanem ja Vaivere koolimuuseumi juhataja (1 inimene)

Muratsi Sadama Seltsi esimees

Aste ja Haamse külavanem

Irased-Kellamäe külavanem

Pähkla külavanem, hooldekodu juhataja ja talunik (3 inimest)

Saia-Jootme endine külavanem

LISA 2 Kuressaare veebiküsimustik (ilma kaardirakendusest)

KÜSIMUSTIK Kuressaare-Kaarma üldplaneeringu jaoks

Lugupeetud Kuressaare linna elanik!

Teie ees on küsitlus, mille tulemusi kasutatakse Kuressaare-Kaarma üldplaneeringu koostamisel. Selle küsitluse eesmärk on uurida Kuressaare linna elanike elukeskkonna kasutamist ning igapäevaelu seotust linnalähedaste küladega. Küsitlust viime läbi Kuressaare linna elanike ja Kaarma valla külaseltside seas. Seega on Teil hea võimalus mõjutada oma kodukoha arengut, vastates käesolevatele küsimustele.

Küsitlus koosneb kahest osast:

I osas palume Teil hinnata oma elukeskkonna kvaliteeti ja selle kasutamist;

II osas küsime mõningaid andmeid Teie kohta.

Küsitluse täitmine võtab ligikaudu 20 minutit aega. Teie vastuseid ja isikuandmeid kasutame üksnes antud uuringu jaoks ning ei jaga neid kolmandatele osapooltele.

Teid kaastöö eest tänades

MTÜ Linnalabor

Telliskivi 60A

Tallinn 10412

kontaktisik: Kadri Vaher

kadri [at] linnalabor . ee

KURESSAARE ELUKESKKONNA KVALITEET

1. Kus asub Teie elukoht? märkige aadress/linnaosa ning kandke kaardile

2.1 Kus asub Teie põhitegevuskoht (töökoht, kool vm)? märkige aadress/linnaosa ning kandke kaardile

2.2 Kuidas Te lähete tööle/kooli? valige enimkasutatav viis

- ☐ bussiga
- ☐ autoga
- ☐ rattaga
- ☐ jalgsi
- ☐ muul moel

3.1 Nimetage kolm muud kohta, mida külastate igapäevaselt sagedasti. nimetage need kohad ning kandke kaardile

3.2 Kuidas Te nendesse kohtadesse lähete? valige enimkasutatav viis

- ☐ bussiga
- ☐ autoga
- ☐ rattaga
- ☐ jalgsi
- ☐ muul moel

4. Kuidas iseloomustaksite Kuressaare linna kolme märksõnaga?

5.1 Millised kohad või objektid on Kuressaare linnaruumile kõige iseloomulikumad? nimetage kolm ja kandke kaardile

5.2 Põhjendage, miks Te neid kohti/objekte väärtustate.

	esteetiline väärtus	ajalooline väärtus	miljöoline väärtus	praktiline väärtus	muu väärtus
koht/objekt I	☐	☐	☐	☐	☐
koht/objekt II	☐	☐	☐	☐	☐
koht/objekt III	☐	☐	☐	☐	☐

6. Millised kohad või objektid on Teile Kuressaares isiklikult olulised (seoses mälestuste, emotsioonide või kogemustega)? nimetage kolm

kohta/objekti, põhjendage ja kandke kaardile

7. Milliseid vaba-aja tegevusi harrastate? Kui tihti? Kus? märkige kolm tegevust, harrastamise sagedus ja piirkond (linnaosa/kant)

8. Millised on kõige probleemsemad kohad Teie igapäevases elukeskkonnas? nimetage kolm kohta/objekti, põhjendage ja kandke kaardile

9. VÄITED KURESSAARE ELUKESKKONNA KOHTA andke väidetele oma hinnang

	pole üldse nõus	pigem pole nõus	pigem nõustun	nõustun täielikult
Kuressaare on elukohana turvaline linn	☐	☐	☐	☐
Kuressaares on kõik vajalikud teenused mugavalt kättesaadavad	☐	☐	☐	☐
Kuressaare on jalakäijasõbralik linn	☐	☐	☐	☐
Kuressaare arhitektuurne üldilme on meeldiv	☐	☐	☐	☐
Kuressaarde on uued elanikud oodatud	☐	☐	☐	☐
Kuressaare linna ümbritseb väärtuslik loodusmaastik	☐	☐	☐	☐
Kuressaare linnas on piisavalt korrastatud haljasalasad	☐	☐	☐	☐
Kuressaares on piisavalt kooskäimiskohti (vabas õhus ja siseruumides)	☐	☐	☐	☐
Kuressaarde on ehitatud liiga palju uusi hooneid	☐	☐	☐	☐
Kuressaare kesklinnas on parkimine problemaatiline	☐	☐	☐	☐
Linnasüdames on liiga palju autoliiklust	☐	☐	☐	☐
Kuressaare linnaruum on viimase 5 aasta jooksul oluliselt muutunud	☐	☐	☐	☐

kommentaariid

10. KURESSAARE PIIRKONNAD

hinnake järgmiste piirkondade väärtusi ja soovitud muutusi tulevikus

10.1 Vanalinn mida seal väärtustate? milliseid muutusi soovite tulevikus näha?

10.2 Aedlinn mida seal väärtustate? milliseid muutusi soovite tulevikus näha?

10.3 Korruselamute piirkond mida seal väärtustate? milliseid muutusi soovite tulevikus näha?

10.4 Ringtee-äärne kaubandus- ja tootmispiirkond mida seal väärtustate? milliseid muutusi soovite tulevikus näha?

11. Mis eesmärgil külastate Kuressaare linna ümbritsevaid piirkondi? valige tegevus ja märkige iga tegevuse puhul, millist liiklemisviisi kasutate

	bussiga	autoga	rattaga	jalgsi	muul moel
tööl käimine	☐	☐	☐	☐	☐
kultuurisündmuste külastamine	☐	☐	☐	☐	☐
tuttavate/sugulaste külastamine	☐	☐	☐	☐	☐
turismiobjektide külastamine	☐	☐	☐	☐	☐
söögikoha külastamine	☐	☐	☐	☐	☐
tervisesport	☐	☐	☐	☐	☐

	bussiga	autoga	rattaga	jalgsi	muul moel
jahil käimine	☐	☐	☐	☐	☐

lisage siia tegevusi, mis puuduvad nimekirjast

12. Kui Te saaksite vabalt valida oma unistuste elukoha Kuressaare linnas või selle ümbruses, siis kus see asuks? nimetage linnaosa või

piirkond ning põhjendage oma valikut

ISIKLIKUD ANDMED

Sugu

- ☐ naine
- ☐ mees

Vanus - valige õige vanuserühm

- ☐ alla 20
- ☐ 21-35
- ☐ 36-50
- ☐ 51-65
- ☐ üle 66

Kust olete pärit?

- ☐ Kuressaare linnast
- ☐ Kaarma vallast
- ☐ mujalt Saaremaalt
- ☐ väljastpoolt Saaremaad

Mitu aastat olete Kuressaare linnas elanud?

Mitu inimest kuulub Teie leibkonda?

Mitu inimest Teie leibkonnast on alla 18aastased?

Mis on Teie põhitegevus? valige sobiv variant

- ☐ ettevõtja
- ☐ palgaline töötaja
- ☐ pensionär
- ☐ õpilane/tudeng
- ☐ kodune

Vastuste saatmiseks vajutage Submit-nuppu

LISA 3 Küsimustiku reklaamid

Linnauuringutega tegelev MTÜ LINNALABOR viib läbi veebiküsitluse Kuressaare linna elanikele, selgitamaks välja, kuidas inimesed oma kodulinna näevad ja tajuvad, millised seosed on linna ümbrusega ja millisena soovitakse näha kodukoha tulevikku.

KÜSITLUSE LEIAD SIIT:

Eellugu

2009 aasta lõpus viis MTÜ Linnalabor Kuressaares ja Kaarma valla külates läbi rida vestlusi, mille käigus koguti kohalike mittetulundusühingute ja seeläbi esindajatelt mõtteid ja ideid linna ja selle ümbruse oleviku ja tuleviku kohta. Kohtuti külaseltside aktivistidega Kaarma valla linnalähedastes külates, samuti linnas mitmete mittetulundusühingute ning eluvaldkondade esindajatega. Intervjuude põhjal koostati küsitlused, millele oodatakse nüüd vastama kõiki, keda kodukoha areng huvitab. Küsimustiku oluline osa on kaart. Kaardile saab kanda kõike, mis haakub küsimustega ning tundub oluline. Kuna küsitlus viiakse läbi uuringu raames, mis on otseseks aluseks ka Kuressaare ja Kaarma valla koostööndi ühisplaneeringu koostamiseks aitab oma mõtete ja ideede kaardile kandmine planeerijatel täpsemalt küsitluste tulemusi planeeringus rakendada.

Küsitlusi saab täita 11. veebruarini. Paberkandjal küsimustikke saab Kultuurikeskuse fuajeesist ja Maxima kaubanduskeskusest. Samas asuvad ka kogumiskastid, kuhu täidetud küsimustiku saab "postitada".

Täiendavate küsimustega saab pöörduda otse Linnalabori poole

Kadri Vaher

ANNA HINNANG, PAKU IDEID !

Postitad 01.20.10 sõltuvalt selle, oled olnud toetus kommentaari. Sa saad post. No comment yet. Like comment back or backback from your own site.

SILDIPILV

arutame infoks kaardirakendus loomemaja
maastik vabakontor
VIIMASED KOMMENTAARID
Priit Pruul, Vabakontor-Loomemaja Saaremaale
M.Rebel, Bellingshausen, Camphenhausen ja teised

november 2009
oktoober 2009
august 2009

SEOTUD LEHED

Kaarma vald
Kuressaare linn
Linnalabor

INFOKS

veebilehest
plan. protsessist
uuringutest
X-Gis juhend

KURESSAARE

Heade tuulte pöörises

Linnaelu > Üldinfo > Kas Sina väljendasid juba arvamust oma elukeskkonna kohta?

Kas Sina väljendasid juba arvamust oma elukeskkonna kohta?

Jaanuari- ja veebruari jooksul levitab MTÜ Linnalabor Kuressaare elanike seas elukeskkonda puudutavat küsitlust. Igal kuressaarlasel on võimalik avaldada oma arvamust linnaruumi tajumise ja kasutamise kohta, samuti igapäevase seotuse kohta linnalähedaste küladega.

Uuringu tulemusi kasutab MTÜ Kuressaare linna ja lähialade üldplaneeringus, mis paneb paika järgnevatel aastatel linnaarengulised suunad füüsilises keskkonnas.

Seega palume Sinul meie küsimustele vastata, et saaksime teada, kuidas kuressaarlased oma kodulinna kogevad ja kasutavad ning linna arengut tulevikus näevad. Auhinnaks pannakse välja elanike arvamusel põhinev planeering.

Küsimustikku saab internetis täita kuni 11. veebruarini ning see asub ühisplaneeringu veebilehel <http://kodukoht.kuressaare.ee/>.

Aitäh Sinu arvamuse eest!

MTÜ Linnalabor

KIIRKÜSITLUS!

Üldinfo

- Vajalikud telefoninumbri
- metikud teated
- Linn tunnustab
- essaare ajalugu
- Kuressaare linnapead
- Sümboolika
- Sõpruslinnad

Linnavõim

Linna arendus

itus ja planeerimine

- Transport
- Turism
- Kultuur
- Noorsootöö
- Sport ja tervis

LISA 4 Liiklusprobleemsed kohad Kuressaare linnas (vastajate kommentaarid)

Millegipärast on parkimine keelatud kohtades, kus selleks on piisavalt ruumi (nt **Tallinna tn ääres Kalevite kodust kuni kirikuni**).

Harrastatakse naljakaid eksperimente ristmike ehitamisel (nt **Hariduse-Rehe** liiklusmärk keset teed, **Tallinna-Torni** lisarada Tallinna tänaval, **Raekoja-Uus** kõrgemaletõstetud sõiduread, kus jääb arusaamatuks kellele need mõeldud on, **Pikk-Smuuli** võõrale inimesele hiina mõistus, jne).

Kiirusepiirang 30 ala tähistus kesklinnas on võõrastele MÄRKAMATU - tuleks maalida suurelt asfaldile.

Pikk-Smuuli ristmik - tiptundidel väga ohtlik, **Smuuli-Tallinna** tn rist (väljasõit raskendatud), **Torni-Tallinna** ristmik, **Slupi** nurk, **Turu** tn, **A.Kitzbergi-Uue** tänava ristmik, **Kihelkonna mnt ja 76 mnt** vaheline katteta teelõik- auklik, porine, valgustamata, mille tõttu soojemal aastaajal ei saa sõita tööle rattaga. **Tallinna tänav**- katkised teeperved, mille tõttu samuti on rattaga halb liigelda.

Tallinna tänav Maxima kauplusest kuni ringteeni - puudub kõnnitee.

Tallinna-Mooni ristmik, tekivad pikad ooteajad.

Pihla tee - puudub kõnnitee (Marienthalist bussijaamani) või see on paiguti halvas seisukorras, valgustus talveperioodil pigem nõrk.

Talve-Pihla ristmik - lai ja ebaturvaline jalakäijale.

Tooma poe ristmik on sageli ülerahvastatud.

Saue tn – lumekoritusprobleem ja sellest tulenevalt parkimisruumi vähesus.

Nooruse-Pärna tänava ristmik hommikul kell 8.00.

Tehnika tänavast jalgrattaga ohtlik liigelda.

Selverist ja Maximast väljasõit - vasakpöörde Tallinna tn-le probleemne. **Maxima** juures peaks olema ülekäigurada.

Rohu tänava lasteaia juures parkimine, kus liikluskorraldus sunnib eeskirju rikkuma. **Lootsi** tänav on „pudelikael“.

Lasteaia tänava liiklus. **Aia-Lasteaia** ohtlik ristmik, kus puudub ülekäigurada. **Lasteaia-Tolli** tn. rist – pime ristmik.

Suvisel ajal **Lossi** tn. **Kihelkonna** mnt, **Aia** tn, **Kalevi**, **Sepa**, **Kaevu**, **Tehnika** – ei ole kõnniteed.

J.Smuuli 14 ja **12** juures ei jätku parkimiskohti. **Smuuli skatepargi** ülekäigurada: Tihti pargivad enne ülekäigurada **Tehnika** tn. poolt tulles paremal suured veoautod, mis varjavad teiste autojuhtide vaatevälja ülekäigurajale. Sinna võiks panna märgi, mis keelab suurtel autodel parkimise. Suvel kui skatepargi kasutajaid on palju, siis on selle ülekäiguraja ületamine väga intensiivne just laste poolt.

Vallimaa tn.-l, mis kulgeb Aavikute majamuuseumist ametikooli poole, puudub kõnnitee. Parkimise reguleerimine Täiskasvanute Gümnaasiumi ees **Rootsi** tänaval. Autoga ühelt **Pikk** tänavalt teisele poole kesklinna (Garnisoni, Komandandi) saamiseks tuleb meeletu ring teha, kuna **Humala** tn. on ühesuunaline. **Aia** tn. lõpust **Abaja** tänavale saamine on problemaatiline, kuna seal on tohutu tupikute ja ühesuunaliste tänavate pusa. **Uus-Roomassaare-Staadioni** ristmik - peatänav suund tobe. Koolilaste ja nende vanemate liiklustingimused Kuressaare Gümnaasiumisse **Talve** tänaval. Hommikused liiklusummikud suuremaid koole ümbritsevatel tänavatel ja seal parkimiskohtade kitsikus.